Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevacke-novine.com

Subotica, april 2009. - Godina V - Broj 46 - Cena: 50 dinara

Polivači u Bajmoku

ISSN 1451-2505

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku – „Bunjevačka rič"

Radio Novi Sad – 100 MHz
vrime emitovanja: petak 22.00 – 22.30 sati
Radio Subotica - 89,6 MHz
Vrime emitovanja: subota 20.00 – 20.30 sati

Gledajte bunjevačku emisiju „SPEKTAR"
Televizija Novi Sad – II program
vrime emitovanja: subatom od 15.30, a repriza je naredne subate od 15.30 sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan velikog prela*

23. februar, *Dan izbora prvog novog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

Positite naše internet strane
www.bunjevci.org.yu

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTIČKOG GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina V Broj 46
April 2009. godine
Cina 50 dinara
Izlazi poslidnjeg petka u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC" i glavni i odgovorni urednik:
mr Suzana Kujundžić – Ostojić

Savit novina:
Mijo Mandić, Marija Šamu, Joso Poljaković

Tehnički urednik:
Ivan Stantić

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Livia Tričko Stantić, Joso Poljaković, dr Andrija Peić Tukuljac, Desa Kujundžić, Marija Horvat, Ružica Parčetić, Nikola Sedlak, Dragan Tovarišić, Alojzije Stantić, Mijo Muić

Naslovna strana:
Zlatko Jovanov

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.rs

Tekući računi:
160-143270-73 i 335-16082-21

Štampa:
„KriMel" Budisava

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Štampa sistem" - Beograd, „North press" - Subotica, „Celtis" - Sombor, „Futura plus" - Zemun

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.yu,
bns.scg@panonn.net

Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put br. 10, 25000 Sombor
Telefon/fax: 025 428-939

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Kriza, recesija, jel već kako god je zvali, uveliko postala je nezvani gost naši života. Na sve strane malo se smanjiva još više, zategnuto se nateže još više i tako dokleg se mož izgurat. Pa opet, o svemu tom nećete, barem u ovom broju novina, čitat ništa. Zašto? Čerez tog, jel jesapim kako vam je poodavno svega dosta, i loši visti i teškog života i neizvesnosti. Svim tim vistima bombarduju nas od svakaleg, bilo da upalite televizor, radio jel uzmete čitat kake novine. Svi ko da se takmiče u bojadisanju crnog u crnje. Sloga je ta koja mož pomoć u izlasku iz taki ćor sokaka. Imal je? Nema! Nema je, na veliku žalost, ni u našim redovima. Ponašamo se baš onako, pa moždar još i malko bolje, neg što bi tili oni koji nas žele zatrt. Jel tako ćemo sami završit onaj poso koji oni uporno decenijama probaje. Ukoliko nam je svima zajedničko, barem to, da se oćemo zvat imenom naši pradidova - Bunjevcima, onda moramo čerez tog pokast više toleranacije med sobom. Bunjevački narod je zaslužio imat odgovornu i razgaljenu čeljad, koja će ji vodit ne uskim sokacima sopstveni interesa i frustracija, već širokim putom u susrit ostvarenju zacrtani ciljova.

Strana 4

Strana 6

Strana 12

Strana 14

Strana 18

Strana 18

Sadržaj

4
Dostupnije bogatstvo „Nevena"
5
Sarić, zaboravljeni genije s dušom
12
Vinac bunjevački varoši i slika
14
Prvi put u Tavankutu
16
Šarenilo na umitnički način
18
Tradicija se čuva
18
Polivači na Gradini u Somboru
20
Vaćanje droplje

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 420 dinara.
Platit možete na naš tekući račun: 335-16082-21 (Metals Banka) sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Platit možete na naš devizni racun: IBAN: RS35335007010004868865; SWIFT: MBSORS22 sa naznakom za pritplatu (Metals Banka).
Posli uplate nazovite nas, kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

U GRADSKOJ BIBLIOTEKI PRIDSTAVLJENA BIBLIOGRAFIJA BUNJEVAČKOG LISTA „NEVEN"

Dostupnije bogatstvo „Nevena"

Početkom aprila positiocima Gradske biblioteke u Subotici pridstavljena je jedna dragocina bibliografija. Rič je bibliografiji „Nevena", zabavnopoučnog misečnika za Bunjevce i Šokce, koja obrađiva period od 1884. do 1914. godine

Ova bibliografija pruža uvid u prvi, tridesetogodišnji period bunjevačko-šokačkog misečnika koji je u Subotici s prikidima izlazio do 1941. godine . Autori su nastojali doprinet naučnoj obradi i prezentaciji građe iz multikulturne istorije regiona Bajskog trougla, u kojem je časopis dilovo, di su radili i živili njegovi urednici, saradnici u čitaoci. Ova knjiga se oslanja na objavljene tri knjige „Subotičke bibliografije", na zavičajnu bibliografiju, čijem je nastajanju doprino **Ištvan Sentđerđi** (1921-2004), kome je ova knjiga posvećena, a čiji su rad nastavile **Eva Bažant** i **Nevenka Bašić Palković**.

Kako je **Marija Cindori Šinković** podsitila, poslidnji decenija naučno istraživanje književne i političke periodike posto je važan segmet istorije književnosti i kulture. U analizi periodike je utvrdila da su dvi trećine ukupni tekstova oni koji pripadaju lipoj književnosti, il su na granici lipe književnosti. Periodika je ta koja je usmiravala toke nacionalne svisti, književne svisti, i zato je vrlo značajna za sva istraživanja, pogotvo književna.

Ova bibliografija će omogućit dolaženje do svi podataka o kojima je piso „Neven" na neuporedivo lakši način neg do sad. Lako se mož doć do podataka i priko naziva rubrika u listu, zatim, po temama, naslovima. Na primer, odrednica „Litnja zabava bunjevačke sveučilišne mladeži", sadrži oznake za godinu, datum, broj lista, stranicu i vrstu teksta „izveštaj", rubrika „Različite visti" ima broj lista, datum izlaženja..., pa se kaže da su tu visti o bunjevačkim svatovima u Somboru, o Petru I. Karađorđeviću, o ženskom pravu glasa u Australiji. I evo još jedne: rubrika „Subotičke visti", godina 21. od 1. aprila, br. 4, strana 60-61: Najava gostovanja Srpskog narodnog pozorišta, najava gradnje zgrade Pučke kasine, vist o Paji Bačiću. Arhiva „Nevena" se uz pomoć ovi bibliografski podataka mož pronać i na internet adresi Narodne biblioteke u Beogradu.

Nevenka Bašić Palković je na promociji kazala da je na put istraživanja bunjevački listova usmirio Ištvan Sentđerđi. Onda je njev stalni saradnik Gradske biblioteke bila Marija Cindori Šinković. Ona je „Neven" metnila u kontekst regionalne periodike i ocinila da je ti 30 godišta ovog lista prava enciklopedija stvaralaštva, jel su se bavili i pitanjima jezika, pravopisa, aktuelnostima. On je imo i dopisnike iz Kaćmara, Bikića i drugi mista di žive Bunjevci.

Da je on bio zaista velik list kaže podatak da je u jednom periodu bio i dnevni list, a u jednom trenutku imo je i tiraž od 3,5 iljade primeraka.

Bibliografija će pomoć svima željnim podataka o istoriji ovog područja da lakše nađu šta žele. Bogatstvo podataka koje je „Neven" priko polak vika donosio postaje pristupačno i za one koji vole listat originalne stranice, i za one koji su više okrenuti kompjuteru.

Na promociji bibliografije bila je i Judit Plankoš, koja je dosta podatka kazala o autorima i gostima na ovom pridstavljanju.

V. M.

ČASOVI BUNJEVAČKOG BREZ OPTEREĆENJA

Upisi dice u prve razrede osnovni škula su počeli, zato je aktuelno i pitanje odabira izborni predmeta, koje će učenici pohađat. Med njima je i predmet Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture.

Mi u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine uvik ističemo da je jedan od osnovni prioriteta u našem radu da vratimo učenje bunjevačkog maternjeg jezika u škule – divani Nikola Babić, pridsidnik Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. **- Nuz pomoć države i tadašnjeg ministra prosvite i Nacionalnog prosvitnog savita sa učenjem ovog predmeta mi smo i započeli u 2007/ 2008. škulskoj godini.**

Sad imamo 10 škula di smo oformili odiljenja sa učiteljima koji pridaju bunjevački govor, i to sa ukupno 140 dice od prvog do četvrtog razreda. I opet sve na području opštine. Na žalost, nismo uspili u Somboru, jel je tamo bio zdravo slab odziv, iako smo dosta uradili da orabrimo direktore i učitelje. U nikim škulama se grupe nisu oformile jel se mislilo da čitava nastava triba da se održava na bunjevačkom jeziku.

Želimo okuražit roditelje i da njim uputimo poziv i poruku da se opridile za učenje bunjevačkog maternjeg jezika, koji cigurno neće bit veliko opterećenje za učenike, jel mi smo ovu nastavu prilagodili da bude jedno osveženje i relaksacija, da se tako upoznaju sa kulturom Bunjevaca i lipotom našeg bunjevačkog jezika – kazo je Babić.

MIROSLAV ANTELJ PRIKAZO SVOJA DVA DOKUMENTARCA

Sarić, zaboravljeni genije s dušom

Film o Sariću podsića prija svega Subotičane da je nuz nji živio genije kojeg su nepravedno zaboravili. Ljudi iz BKC Bajmok kažu da je ovo početak obnavljanja uspomine na Sarića, al i drugi veliki Bunjevaca

Kad je prija desetak godina kroz Suboticu vožena nika evropska biciklistička trka, grupa nji se, videć spomenik **Ivanu Sariću** koji pored sebe drži biciglu, u Ulici Maksima Gorkog, zaustavila i slikala se nuz njeg, misleć da je on bio biciklista. Tako misle i mnogi Subotičani, il uopšte ne znadu ko je bio Sarić. Upravo zbog tog Subotičanin **Miroslav Antelj** je, nuz podršku Bunjevačkog kulturnog centra Bajmok prošle godine snimio dokumentarni film o ovom geniju, koji je prija 99 godina, treći u Evropi, a prvi na Balkanu, uspišno poletio sa svojim avionom i spuštio se. Šta više, on je izumitelj krilaca na krilima koja i dan-danas omogućavaje avionima manevrisanje u visinama.

Ovaj film je premijerno prikazan 30. marta u Art bioskopu (kadgodašnja Lifka), a nakon njega prikazan je još jedan dokumentarac Miroslava Antelja „Un dia de vida" o Subotičanu **Vladimiru Štuliću**, kadgod poznatom pivaču meksikanski pisama. Obadva filma su, nažalost, na malobrojnu publiku, ostavila snažan utisak, bilo je i suza, jel Antelj je uspio napravit dvi tople ljudske priče pune duše. Tom je u filmu o Sariću svakako doprinela odlično odabrana pisma „I posli svega ostaće pisma" koju piva Zvonko Bogdan.

Mnogi će iz ovog filma prvi put saznat da je Ivan Sarić bio vrlo skroman čovik, al sa vizijom, da je svoje snove uspio ostvarit u maloj radionici u avliji svoje kuće, u današnjoj ulici Otona Župančića, da su mu u konstrukciji aviona koji je rekonstrisan i danas se čuva u Vazduhoplovnom muzeju u Beogradu, poslužile obične stvari iz domaćinstva. Tako je pletena baštenska stolica sa skraćenim nogama poslužila ko pilotsko sidište, kana za mliko ko rezervoar za gorivo, klavirske žice za povezivanje krila, a točkovi s bicigle postali su točkovi aviona. Posli njegovog prvog uspišnog leta u oktobru 1910. godine na varoškom hipodromu, Sarićov podvig je, nevirovatno, osto u zapećku. Duv velikog otkrića i uspiha Ivana Sarića vraćen je na scenu 1957. godine, kad je novoformiran Muzej vazduhoplovstva u Beogradu želio ovaj prvi avion na Balkanu smistit pod svoj krov. Nisu bili veliki optimisti kad su vidili da njim Ivan Sarić donosi dio po dio aviona kojeg je dobro načo zub vrimena. No, stručnjaci su odradili svoje, i ubrzo je avion zablisto u punom sjaju. Kad je potom Ivan Sarić sa svojom suprugom došo u Beograd da ga vidi, očigledno da je bio i zadovoljan i dirnut – njegovo čedo je dobilo svoje misto u istorji vazduhoplovstva. Samo se, kažu očevici, priko ramena nagnio ka svojoj ženi i kazo: „To je naš avion!".

Al, ni to nije bilo dovoljno da Ivan Sarić postane jedno od najpoznatiji imena i Subotice i Jugoslavije, a sad Srbije. Nakon njegove smrti ovo je ime ponovo palo u zaborav. I slidi nov pokušaj vraćanja u sićanje, makar Subotičana: početkom osamdeseti godina (1984. godine) u čast 4. Evropskog takmičenja u jedriličarstvu Aero klub „Ivan Sarić" je podigo današnji spomenik ovom velikanu. On zaista drži biciglu kraj sebe i elisu aviona, al se pravi smiso vidi već s prvi okolni spratova, jel u osnovi spomenika tlocrt njegovog aviona. Sad se spominje sramota grada koji je dozvolio da se zapušti ovaj spomenik i potribu da njegovo održavanje postane redovno.

Nakon projekcije obadva filma divanili su gosti koji su učestvovali u njima, il su pomogli da se on snimi. Tako je divanio kadgodašnji sportski pilot na aerodromu „Ivan Sarić" **Velimir Bašić, dr Milan Vuković**, koji je dao inicijativu da se podigne spomenik, **Vanja Kranjac**, pridstavnik Televizuje B92, i drugi. Među njima je divanio i **Branko Pokornić**, pridsidnik Bunjevačkog kulturnog centra Bajmok, koji je med ostalim naglasio da je ovo početak rada na čuvanju od zaborava uspomina na značajne ljude Bunjevce. Triba kazat da je ovaj dokumentarac prikazan početkom aprila na TV B92.

Drugi film je posvećen Vladimiru Štuliću, koji je cili život pivo meksičke narodne pisme i doživio s njima veliku slavu, al nikad nije stigo positit Meksiko, iako mu je to bila velika želja. Al, Meksiko je došo kod njeg: grupa marijačosa je bila ode na jednom etno festivalu, i onda je autor filma organizovo da oni dođu prid njegovu kuću, na kapiju, i zasviraje. Ovako iznenađenje bilo je teško podnet, al je ipak sve bilo dobro. Na kraju je i Štulić s marijačosima otpivo cigurno najpoznatiju meksičku pismu „Samo jedan dan života", po kojoj je i film dobio naziv. Film je odlično postavljen, tek na polovini filma dvi paralelne radnje se spajaje i daju pun efekat.

Za Miroslava Antelja dva bisera u karijeri novinara snimatelja, a za gledaoce pun doživljaj.

V. M.

U BUNJEVAČKOJ MATICI PROMOVISAN NOVI ROMAN

Didan pridstavio svoj treći roman

Krajom marta Bunjevačka matica je promovisala novi roman **Ivana Bašića Palkovića Didana** „Dida, pripovidaj mi", koji je izašo u ediciji „Savrimeni bunjevački pisci". Ovo je treći Didanov roman, prija njega je napiso „Put nade" i „Istinu tražim".

Pozdravljajuć positioce u Bunjevačkoj matici tog 24. marta, **Ivan Sedlak**, pridsidnik ove ustanove je izlaženje jedne knjige na bunjevačkom jeziku nazvo događajom.

U poslidnje tri godine imamo ozbiljne aktivnosti što se tiče naše izdavačke aktivnosti, a jedan od njezini barjaktara je cigurno Ivan Bašić Palković Didan, koji je napiso trilogiju romana koji najbolje opsivaju jedno vrime. Ovaj poslidnji roman je posebno upečatljiv jel je pokazo da je naš bunjevački jezik živ jezik, da se na njem mož pisat o onom što je davno bilo, što se sad dešava i što će se dešavat u budućnosti. To je naročito bitno u ovo vrime kad se mi borimo za standardizaciju našeg jezika, i kad imamo prigovora da je naš jezik arhaičan, da nije živ, da je on jezik jednog starog načina života na salašima, da se on ne mož upotrebljavat u opisivanju današnjeg života i života u budućnosti. Mislim da je Didan ovom knjigom sve to demantovo, odnosno, da je na najbolji način pokazo vitalnost bunjevačkog jezika.

Autor romana „Dida, pripovidaj mi" se obrato publiki objašnjavajuć kako je nastala knjiga.

Nisam imo sriću upoznat ni jednog svog didu. Osto sam uskraćen za trenutke tople ušuškanosti kraj njevog melodičnog pripovidanja. Niki za dite maštoviti, bajkoviti protkani blagi riči, manje važnog značenja od samog pripovidanja. Kroz odrastanje učvšćivala se u meni odluka da taj nedoživljen osićaj sriće nadoknadim svojim unucima. Ova knjiga, iako izgleda ko pripovitka o jednoj familiji Bunjevaca, ona je ogledalo određeni događanja u nikoliko generacija na širim prostorima od našeg Balkana. **V. M.**

SKC„SVETI SAVA" U GOSTIMA BUNJEVAČKOJ MATICI

U okviru multikulturalne saradnje Bunjevačka matica je 31. 3. 2009. godine bila domaćin SKC „SVETI SAVA" iz Subotice. Ovaki vidovi saradnje, istako je pridsidnik Bunjvačke matice, **Ivan Sedlak**, unose i razvijaje toleranciju, koja je toliko potribna u sadašnjem trenutku života naše lipe varoši.

Program je otvorio mišoviti hor Svetosavskom himnom kojom naši gosti uvik i započinju svoje nastupe. Nuz pomoć dirigenta, prof. Veselina Jevtića, mišoviti hor je izveo duovne pisme – Psalam, Tebe pojem, Otče naš, ko i 1. pismu VI rukoveti Stevana Mokranjca. Pojanje hora ostavilo je zdravo lip utisak na prisutnu publiku koja ga je nagradila dugačkim aplauzom.

Publiki se posli tog obratio dugogodišnji pridsidnik SKC „SVETI SAVA" **Milan Marodić**, koji je u isto vrime najavio dokumentarni film „Deset leta sabornosti" iz kojeg smo saznali tušta o dosadašnjem dilovanju SKC, ko i o njegovim planovima za budućnost. Potom je rič uzo glavni urednik Časopisa za kulturu, nauku i umetnost „LUČA" **prof. Radomir Babin**, koji nas je upozno s koncepcijom časopisa, koji pridstavlja zaštitni znak SKC , i koji promoviše književne, naučne i kulturne vridnosti ovdašnji, al i stvaralaca sa svi srpski teritorija. Član Glavnog odbora SKC, **Mile Tasić**, divanio je o likovnim dometima i izložbama na kojima su se pridstavili značajni slikari u prostoru za kakim umitnici uvik teže.

Lipom ričju program su obogatili članovi Književnog kluba SKC koji su nadahnuto deklamovali svoju poeziju. Imali smo priliku slušat: Sofiju Gerdijan, Slavicu Torma i Iliju Klepića – Sanskog. I sam voditelj ovog lipo osmišljenog programa, glumac **Boško Boškov**, nije odolio a da nam ne izdeklamuje jednu svoju pismu.

Ovo lipo prolićno veče, u okviru Tradicionalni večeri utorkom BM, svojom pismom i ričju još većma su ulipšali naši gosti, članovi SKC „SVETI SAVA". Nadamo se da će se susriti ovake vrste nigovat na obostrano zadovoljstvo srpskog i bunjevačkog življa s ovi prostora.

A. P.

IZ ŽIVOTA MARKA PEIĆA KOJI JE BUNJEVCE ZADUŽIO SVOJIM ISTRAŽIVANJOM I PISANJOM (III DIO)

I žito i kruv isprid Gradske kuće

Te 1968. godine održana je prva gradska Dužijanca sa mnoštvom učesnika i oko 60 iljda posmatrača, a u povorki kroz grad na kolima i špediterima priklazani su svi poslovi oko žita, od sijanja do vršidbe i pravljenja kruva i kolača. U povorki su učestvovali ljudi obučeni u najlipše nošnje dotad viđene. Bila je to jedna, kako je kazo Marko Peić, fantastična pozorišna pridstava u kojoj je priroda izneta prid Gradsku kuću

Prva gradska dužijanca u Subotici je održana 1968. godine, u organizaciji tadašnjeg kulturno-umitničkog društva „Bunjevačko kolo", a Marko Peić je bio njezin idejni tvorac. Kaže da je ta ideja dosta dugo čekala da se realizuje. Danas Marko Peić o tom divani:

Pokojni Blaško Rajić je u obnavljanju Dužijance odigro značajnu ulogu. On je volio okupit nas mlađe ljude i sa nama razgovarat, a i pomoć ako mož. On je Dužijancu obilužavo u Kerskoj crkvi di je službovo, i tu se sve svodilo na misu i blagosiljanje žita. Kasnije je on pristo. Već tad dok smo se tu okupljali, mi mladi smo spominjali da bi bilo dobro da napravimo Dužijancu za narod. Za nji bi bilo interesantno jel ne zna svako kako izgleda završetak žetveni običaja. Puno kasnije konačno smo se odlučili da ćemo napravit Dužijancu, al ćemo i obnovit Bunjevačku maticu.

Pripreme su počele jedno godinu dana prija održavanja prve Dužijance. Al, nismo puno davali u javnost tu našu namiru, nismo ni sami imali kompletnu koncepciju, ona se razvijala i dopunjavala iz dana u dan. Zamislite kad sam u Odboru za organizaciju Dužijance imo 60 ljudi, a svako je bio zadužen za jedan od poslova. Ideje su dolazile od svakog ko je znao štogod da ispriča o tom kako se šta radi, i oko kosidbe, i oko vršidbe. Žetva se obavljala na njivi, žito je tamo skupljano, sadivano u krstine, pa otaleg kolima uneto u salaš. Tu su krstine poslagane u kamare visoke priko deset meteri. I to je tribalo znat napravit. Snop se moro okrenit tako da unutra bude klasje, ako pada kiša da se sačuva zrno.

Ljudi iz Odbora su išli po selima i salašima, i dogovarali se sa onima koji su pristali učestvovat u Dužijanci. Svakim danom plan je postajo obimniji. Po okolnim mistima di je bilo žita, Dužijanca je počela održavanjom takmičenja risara i risaruša, nuz prisustvo naši grupa iz organizacijonog odbora. Najbolji risar i risaruša su dobili vinac ispleten od slame. Prvo po selima i salašima, a najbolji su išli u povorki s oznakom odkaleg su.

Ovo što se u gradu prikazalo, bio je velik poso organizovat. Sad možem kazat, a kazo sam i prija, mi smo suviše slobodno ušli u taj poso, mislili smo da će doć puno manje naroda, a nismo imali nikakog obezbiđenja, samo smo zamolili tramvajdžije da voze do sridine grada, jel to će bit masa svita. Tu su bili i naši dežurni ljudi da ne bi kako dite istrčalo prid kola il konje. Nismo imali pojma šta zapravo pokrećemo.

Za sve učesnike je bilo pridviđeno kad, ko i di će stat u povorki, i di će stat sa svojim kolima il špediterom.

Tu su izašle na vidilo nošnje da čoviku mozak stane. Mi se iz Odbora nismo mišali u to pa da kažemo, ovu ćeš, el ovu nošnju obuć, puštili smo da svako iznese ono što ima i nek bude ko da je samo za njeg šiveno. U Odboru smo imali i stariji žena koje su bile, što se kaže, uvik tamo di triba, sad u Tavankutu, sad u Žedniku, i one su tušta pomagale.

Mi smo izveli Dužijancu od početka do kraja tačno kako smo zamislili. Prikazali smo sav poso oko žita, od početak sijanja: na špediteru je bilo zemlje posijane sa žitom, na drugom je žito izniklo nikoliko centimetara, pa na slidećem špediteru je puno veće, puštiće vlat. Onda je išo špediter na kojem je kosac kosio žito kosom, a žena je rukovetala, a na drugom su žene snoplje sadivale u krstine. Sve je bilo prikazano kako se radilo od sijanja do vršidbe, dok žito nije bilo spremno da se nosi na tavan. I kruv je bio ispečen, a pleteni kolači napravljeni. A moram kazat da se članovi Odbora nisu ni vidili. I pričali smo o tom da bi tribalo što manje da se vidimo, da ne smetamo, da puštimo učesnike da oni razviju događaj. Još i roljka je pokazana, sito, rešeto, peć se vukla na kolima u koju se ložilo i peko kruv. To ko da je uključen TV pa gledaš. Bilo je fantastično!

U povorki je bilo svi vrsta vozila, ko i svi vrsta alata za rad.

Da pomenem da su na špediterima bili i astali pokriveni čaršapima, i na tom se pravila pogača, a imali smo i već pečene pogače koja se vadila iz šporelja na špediterima.

U povorki je učestvovalo na stotine ljudi, a publike koja je izašla da vidi prvu gradsku Dužijancu 60 iljada. Povorka se formirala na Hipodromu. Toliko je bila dugačka da još nisu ni svi izašli s Hipodroma, a početak je već bio u centru grada.

Čitavo vrime Dužijance bio sam na jednom balkonu Nićin palate (Trg Republike 2). Nisam bio nervozan, al sam se čudio kako to da nismo računali sa tolikim svitom. Mislili smo da će doć jedno desetak iljada ljudi. Sokaki su bili puni svita od Hipodroma do izlaska povorke kod bioskopa „Jadran". Gledo sam u ljude, to su svakom usta bila razvučena od dragosti. Ja sam bio iznenađen velikim interesovanjom ljudi, ipak je to prvi put tako masovno rađeno.

Na kraju je kruv od novog žita pridan gradonačelniku.

Kad se završilo nisam imo riči. Dobro smo uradili. Pričalo se o ovom još dosta, do Beograda i Pešte tema je bila samo Dužijanca. Bilo je tu gostivi iz Čehoslovačke, Poljske, Nimačke, Madžarske, sa svi strana.

Bio sam zadovoljan kako se uradilo. No, Dužijanca koja se desila prirasla nas je, i nas i naša očekivanja. Tušta svita i velik događaj, sve se to pritvorilo u velik praznik. Onda su Bunjevci prvi put prikazali štogod iz svog života, jel crkva je samo davala misu i posvećivala žito obilužavajuć Dužijancu. Triba da kažem da smo tad birali bandaša i bandašicu i da tu nismo pravili nikake razlike ko je koje nacije. Bilo je da Madžarica rukoveta, a Srbin kosi. Ta prva Dužijanca je nezaboravna stvar koja se ne mož ponovit. Danas nema te volje, discipline i želje.

Kako Marko Peić gleda na to da Dužijancu više ne organizuju Bunjevci. O tom i danas ne pristaju polemike.

Posli dvi godine mi Bunjevci smo digli ruke od Dužijance jel su Hrvati počeli tu mišat politiku, a mi nismo pristajali na to. Danas mi je žao što je taka ideja upropašćena. Mi smo već oma posli prve Dužijance imali ideju šta ćemo iduće godine. Mislio sam da dovedemo goste iz zemalja koje takođe imadu žetveni običaja, pa da i oni to pokažu. Međutim, umišala se politika. Žao mi je što smo mi Bunjevci onda bili slabi da spričimo namiru Hrvata da od nas prave Hrvate. I tako smo digli ruke i prave Dužijance više nema.

Marko Peić se sića da se na toj Dužijanci sve radilo volonterski, niko nikaki novaca nije dobio, ni organizatori, ni učesnici. **A svi bi dali da su znali šta će to biti**, kaže on, **a mi bi dobili samo da smo tražili. To je čitav grad izašo na sokake, to je bila mož se slobodno kasti, najveća pozorišna pridstava: priroda je bila primištena isprid Gradske kuće.**

V. M.

ANA CRNKOVIĆ O SVOM PRADIDI ĐUKI CRNKOVIĆU JAKARI

Jakarino blago izašlo na svitlost dana

Svoj neobičan život je opiso u stihovima tek u svojim devedesetim godinama kad je vidio da neće doživit da sve to usmino prida svom prvom i jedinom muškom praunučetu Tomi

Malo je bilo Bunjevaca ko Ćara i Jakara, tavankutski lola i paora koji su se momčili krajom 19. vika. Njeva sudbina ponovo je izašla na svitlost dana prija nikoliko godina, kad je Jakarina praunuka Ana Crnković, prosvitni radnik u penziji, našla rukopise svog pradide Đuke Crnkovića Jakare iz koji je saznala sav život ovog poznatog lole i njegovog najboljeg druga do kraja života Šime Vukovića Ćare. Ovi dana Ana je završila pripisivanje ti izmišani rukopisa, el bolje ričeno, oni što su ostali u životu. Sve su to stihovi na bunjevačkom jeziku, koji opisivaje događaj, godinu el misto di se desio, al uvik su tu Ćara i Jakara.

Rukopise sam našla prija nikolko godina na tavanu, u majkinom dolafu, kad su majstori popravljali krov. Imala sam namiru da ji pogledam kad budem imala vrimena. Rukopise sam metnila u džakove, a dolaf su majstori izlupali za loženje. Kasnije sam ja te papire, ne znajuć šta su, koristila za paljenje vatre. I odjedared, kad je jedan papir pao doli, ja na njim vidim piše, „prid Crnkovićevim salašom...". Uzmem, otvorim i vidim da je to nika pisma. Onda svatim da su to sve pisme mog pradide Jakare. Znala sam da tamo u dolafu ima štogod, al nikad nisam dospila da vidim, jel sam puno radila slike od slame.

Te pisme su bile naslidstvo pradide Đuke Jakare mom mlađem bratu Tomi, jedinom muškom praunučetu. Uvik je kazo, cure će se udat i neće nosit naše prizime, a Tome oće.

Đuka Crnković Jakara se rodio 1846. godine, a umro 1940. godine. Imo je dvoje dice, ćer Anu i sina Tomu. Ana Crnković je Tomina unuka, a on je imo četvoro dice, 1907. je rođen Anin otac Albe. Ime je dobio po kumu Albi Malagurskom. Ana o tom pamti anegdotu.

Kad se pravila Gradska kuća 1909. godine, okolo je bilo nesređeno i blatnjavo. Moj dida je s malim Albom išo u goste kod kuma Albe, čija je kuća bila priko puta gradilišta. Dica su se sigrala napolju i kogod ga je gurnio u blato. Pošto su dida i ujo očli štogod kupit, sluškinja uzela malog Albu i metnila ga u bure s vodom u avliji, bilo je lito, oprala i njega i odilo. Čim su se vratili dida i ujo, Albe počo plakat, iđemo kući! I kad su došli kući, a on kaže, ja više neću bit Albe, biću Bela! Tako mu se nije sviđalo što ga je ona sluškinja kod kuma ribala, da se više nije odazivo na ime Albe, samo na Bela.

Ko momčić od 18 godina Jakara je očo u vojsku zajedno sa Ćarom. Bio je odličan đak i puno je čito. Uzimo je od učitelja knjige na madžarskom jeziku, i kad je dobio poziv za vojsku, za pešadiju, a on je tio da bude husar, piso je učitelju da mu pomogne, jel on je bio iz Erdelja, di je Jakara tribo ić. Sve se dobro svršilo, pa su njega i Ćaru pribacili u husare, u Erdelj. I tu se desio sudbonosni događaj za Jakaru.

Regimenta je išla na vojne vižbe na Dunav kod Bratislave, di su vižbali postavljanje pontonski mostova, priplivavanje s konjima i brez konja, napad na dvorac. Tu ji je obišo i češki feldmaršal. Desilo se da su njegova kočija zajedno sa konjima pali s pontonskog mosta u riku i niko njim nije pomogo. Onda je Jakara skočio u vodu, valjda sa bajonetom prisiko štrange za konje i izvuko feldmaršala i konje napolje. Posli nedilju dana feldmaršal je ponovo došo, potražio vojaka Đuku da mu se zafali i odveo ga u Češku, u Prag 1865. godine. O tom je Jakara napiso stihove.

„Bio je to lip sunčani dan, kad nas je u Požunu drugi put positio feldmaršal, što sam osto posli pada u Dunav živ boga falim, došo sam da hrabrom vojaku za život zafalim. Ja sam mu raportiro, Đuka Crnković, husar 5. Regimente, desno krilo. Lip si momak, visok i jak, nisi više ugarski katane, bićeš češki vojak i dvorski praški husar. Tako me je u Karlov dvor u Pragu doveo češki feldmaršal."

U slobodno vrime išo je u škulu, a pohađo je i nižu terezijansku škulu koja je bila osnova za napridovanje u vojski. Na dvoru je naučio igrat, slušo je najbolje muzičare i pivače, išo u operu, slušo Smetanu, išo u cirkus.

I jedan taki Jakara, pismen i načitan, s evropskim šarmom i kulturom, vraća se na tavankutsku ravnicu, u svoj paorski dom, zajedno sa Ćarom. I tu se nižu najlipša bećarenja, kola, zafaljujuć upravo Jakarinom duvu, optimizmu i umišnosti.

Kaže se da su obadvojica bila lipi momci, visoki, veseli, koji su jašili konje, išli po zabavama i privlačili poglede divojaka, al i žena. Bili su prvi u Tavankutu, pa sve do Subotice. Oni su bili poslidnje lole, posli nji su došle dike i bećari.

Išli su na zabave u vrime veliki sveaca i to po selima. A kasnije kad je postavljen ajzliban, išlo se za varoš. Ujtro krenu u va-

roš, pa iđu u crkvu, kod niki prijatelja užnaje, poslipode iđu u kolo, a uveče u „Pešta" kafanu. Ujutru na štaciju i natrag u Tavankut – kaže Ana, koja je priko pisama jako dobro upoznala pradidu i njegov život.

Ana Crnković kaže da su rado išli u kola koja su se držala na otvorenom, pored pašnjaka, na ćoši šora jel sokaka, pored nikog važnog puta. U Gornjem Tavankutu najpoznatije kolo je bilo kod Rudić grede, pored puta Subotica- Kumbaja, kod starog bunara, na đermu, jel su tu bili oboreni balvani i panjovi di su sidili i odmarali i napajli konje. Na tom mistu su mladi pravili kolo, a svirali su gajdaši i tamburaši. Skupljali su se oko pet poslipodne, a divojke su prve odlazile kućama, uveče u osam. Kad bi ostali samo momci, mulatovali su el su se tukli.

Obadvojica, i Ćara i Jakara su iz Takvakuta, prve komšije, isti godina, znali su se još iz ditinjstva. Bili su lipi, volili su igrat, svirat, pivat, dekat konje i pripovidat šale. Al, na drugoj strani su bili vridni ljudi, stekli su i imali porodice koje su obezbidili. Kasnije su i u varoši imali kuće u istom sokaku, pa su i tu znali zasist nuz vino i pismu.

Anu Crnković za pradidu Jakaru veže i jedno dirljivo sićanje koje je čula od svoje matere.

Sićam se da je bio visok, mršav i šaljiv. Al mene nije čuvo ko malu. Kad se rodio moj mlađi brat onda je Jakara tražio da on njega čuva i vaspitava, a dok bi on spavo Jakara je piso sve ovo što sam ja našla. Sve je piso za tog mog brata Tomu, prvo muško praunuče. Jakara je od feldmaršala na poklon dobio jendog rasnog konja arabera, a posli je imo i njegovi potomaka i drugi dobri konja. Jedared je mojoj mami kazo, kad Tome mož držat glavu, kaži mi. I kad je došlo vrime mama mu kaže, e, još nedilju dana, kazo je. A onda ga je uzo i odno u košaru da mu pokaže „đe" - konje. Tomo je imo samo dvi i po godine kad mu je pradida dao kajase da deka konje. Nije znao kad će umrit, pa mu je sve napiso kroz pisme. Samo će on bit Jakara, divojčice će se udat i neće bit Jakare – sića se Ana.

Tome je pokojni i te pisme nikad ni vidio nije. Na sriću, Ana Crnković je svatila značaj ovog rukopisa i potrudila se da ji sačuva. Nikoliko dana prija našeg razgovora Ana je pronašla još jedan dragocin dokument koji je ostavio Jakara. To je molitvenik iz 1865. godine, koji mu je ko devetogodišnjem deranu poklonio njegov dida. Rič je o izdanju „Molitve i pisme" na bunjevačkom jeziku, štampan u prvoj subotičkoj štampariji Karla Bitermana.

V. M.

SAČUVANE PISME

Bilužimo jednu od pisama o kolu na Spasovo, sveca koji pada u maju misecu. „Spasovo biće kolo u tavankutskoj pustari kod bunara di je đerma stara. Cure i nane s tavankutske pustare za goste peku spasovske listiće. Momci za goste spremaje piće. Joca tisto zakuvava, to je brašno, so, voda jaja. Koca razvija i mamuzom tisto siče, Klara nji namotava na ruku i naminjuje na Luku, puna je listića ruka, nek svaki bude lip ko Luka."

Evo jedne pisme o lolama. „E, moj lolo, doću sutra u kolo, pored puta, u srid Tavankuta. Oću Mare kod đerme stare. Ej, dođi lolo, dođi u kolo. Ej, znate cure ko će nama doći, Šime Ćara i Đuka Jakara. Jedne vole Ćaru, a druge Jakaru , ej, dva lole koje cure vole. Ej, s Rudić grede cure glede, iđel Ćara il Jakara."

Republika Srbija – Autonomna Pokrajina Vojvodina
POKRAJINSKI SEKRETARIJAT
ZA PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANjINE
21000 NOVI SAD
Bulevar Mihajla Pupina 16
Tel.: +381 21 487 4213, 421 444
Faks:+381 21 557 074

Na osnovu člana 3. Odluke o dodeli budžetskih sredstava Pokrajinskog sekretarijata za propise, upravu i nacionalne manjine za dotacije organizacijama etničkih zajednica, Pokrajinski sekretarijat za propise, upravu i nacionalne manjine raspisuje

II

K O N K U R S

za dotacije organizacijama etničkih zajednica u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini

Konkurs se raspisuje za sufinansiranje redovne delatnosti, projekata i organizovanje manifestacija, kao i nabavke opreme i investiciona ulaganja organizacija etničkih zajednica sa teritorije Autonomne Pokrajine Vojvodine u 2009. godini.

I. RASPODELA SREDSTAVA

Konkurs se raspisuje na ukupan iznos od 36.000.000,00 dinara.

Nacionalna zajednica	Ukupan iznos sredstava za organizacije etničkih zajednica
Mađari	19.000.000,00
Hrvati	3.700.000,00
Slovaci	3.700.000,00
Rumuni	1.990.000,00
Rusini	1.020.000,00
Bunjevci	1.300.000,00
Makedonci	770.000,00
Ukrajinci	310.000,00
Nemci	210.000,00
Ostali	2.850.000,00
Multikulutralni projekti	1.150.000,00
Ukupno	**36.000.000,00**

II. USLOVI KONKURSA

Rok za podnošenje prijava je 04. maj 2009. godine.

• Na konkurs se mogu prijaviti isključivo registrovana pravna lica – organizacije i udruženja pripadnika etničkih zajednica sa sedištem na teritoriji Autonomne Pokrajine Vojvodine, čija se delatnost zasniva na očuvanju i negovanju nacionalnog i kulturnog identiteta ili čija se delatnost zasniva na očuvanju i unapređenju međunacionalne tolerancije.

• Na Konkurs se ne mogu prijavljivati direktni i indirektni budžetski korisnici.

• Neće se uzimati u razmatranje neblagovremene i nepotpune ili nepravilno popunjene prijave, prijave koje nisu podnete od strane ovlašćenih lica, kao ni prijave koje nisu predmet Konkursa.

• Neće se uzimati u razmatranje prijave od strane aplikanata kojima su dodeljena sredstva po osnovu prethodnih konkursa Sekretarijata, a nisu izmirili preuzete obaveze po tim konkursima.

• Pokrajinski sekretarijat za propise, upravu i nacionalne manjine zadržava pravo da od podnosioca prijave po potrebi zatraži dodatnu dokumentaciju i informacije ili izađe na lice mesta, odnosno da za dodelu sredstava odredi ispunjenje dodatnih uslova;

• Sekretarijat nije obavezan da obrazloži svoje odluke;

• Protiv ovih diskrecionih odluka Sekretarijata ne može se uložiti pravni lek;

• Prijave i priložena dokumentacija se podnosiocima ne vraćaju.

III. NAČIN APLICIRANjA

• Prijave se podnose u dva primerka, sa dve izjave overene i potpisane od strane ovlašćenog lica podnosioca prijave, isključivo na konkursnim obrascima Sekretarijata. Kompletna konkursna dokumentacija sa uputstvima i pravilima može se preuzeti od ponedeljka 06. aprila 2009. godine u prostorijama Sekretarijata ili na web adresi www.puma.vojvodina.sr.gov.yu

• Uz prijavu se obavezno podnosi :
1. Zvaničan dokaz o registraciji organizacije;
2. Potvrda o poreskom identifikacionom broju;
3. Zvaničan dokaz o otvorenom računu u banci.

• Prijave na konkurs se podnose na srpskom jeziku ili na jeziku nacionalne manjine koji je u službenoj upotrebi u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini;

• Prijave se podnose lično, predajom pisarnici pokrajinskih organa uprave u Novom Sadu (zgrada Izvršnog veća APV) ili se upućuju poštom na adresu:

Pokrajinski sekretarijat za propise,
upravu i nacionalne manjine
21000 Novi Sad
Bulevar Mihaila Pupina 16.
ZA KONKURS

Rezultati konkursa se objavljuju na zvaničnoj web adresi Sekretarijata.

Pokrajinski sekretar

Dr. Korhecz Tamás, s.r.
(dr Tamaš Korhec)

BRAČNI PAR URBANČOK IZ BAJMOKA PROSLAVIO 50 GODINA BRAKA

Igranka upoznala Anu i Đuru

Upoznali su se na igranki kad je Đuro zamolio za ples, a godinu dana kasnije Ana je uskočila za svog Đuru, jel novaca za svatove nije bilo. Štafir je ponela u pozajmljenom šafuneru. To je bio početak jednog skladnog braka

U misecu februaru **Ana** i **Đuro** Urbančok, iz Bajmoka, proslavili su zlatnu svadbu. Ana je čitavog braka bila domaćica, a i sad je, a Đuro tesar, sad u penziji. Izrodili su dvoje dice, sina **Andriju** i ćer **Anu**, koji sad imaju svoju dicu, po dva sina.

Na zlatnoj svadbi sin je prid gostima održo zdravicu, u kojoj je, med ostalim, kazo:

Tajna skladnog odnosa i ljubavi ovog bračnog para koja još uvik traja, jeste u uzajamnom poštivanju i toleranciji, jel brak je ko caklo koje se lomi ako ga čovik prihvati isuviše nesigurno el čvrsto. Posmatrajući odnos ovo dvoje ljudi u braku imo sam priliku dosta tog naučit od nji o poštovanju, povirenju, uzajamnom razumivanju, kompromisima koje su bili spremni učinit jedno za drugo - kazo je sin Andrija, i poželio svojim roditeljima puno zdravlja i zadovoljstva u plodovima jeseni života, a to su njeva dica i unuci, a u skorije vrime, nada se, i praunukima.

Zanimljivo je čut kako su se prija po vika upoznali Ana i Đuro.

Išli smo na igranku. Ja sma bila Bunjevka rođena u Bajmoku, a Đuro po poriklu Slovak, a išli smo na igranke di su bili najviše Madžari, jel je tamo muzika bila najlipša. Tu me je prvi put zamolio za ples i tako smo se upoznali, a onda je počo zbog mene ić u crkvu, da bi se vidili. Tako je to išlo, da bi posli godinu dana kad smo bili na „paroš balu" (di su mogli dolazit samo parovi), on meni kazo, vidiš kako je lipo kad dvoje iđu zajedno. Sutradan, sam uskočila za njeg. Prija tog Đuro je kazo mojim roditeljima šta ćemo i kako. Pozajmili smo jedan šafuner da se u njeg metne štafir i tako sam se priselila kod Đure. To je onda tako vrime bilo, a mi smo bili zdravo siroti, imala sam i sestru i nije bilo za svatove – ispripovidala je Ana o početku dugačkog puta koji je zajedno sa Đurom prošla do danas. **V. M.**

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Markovo

April je misec kad se uveliko budi priroda, kreće trava, cvata prolično cviće i cvataje voćke rane fele, a od svega se prvo zazeleni žito i počme da se bokori, što je bijo znak da je dobro podnelo zimu. Naši stari su kazali: Ako je april vlažan, onda je i valjan.

Sveti Marko evanđelist slavi se 25. aprila. On je zaštitnik usiva i zemljoradnika. Čerez velike brige za svakidašnji kruv kadgod se na svetog Marka po crkvama blagosivalo mlado zeleno žito što su blagosivali baš na njivi zelenog žita di je kadgod dolazilo zdravo tušta svita. Prija blagoslova u crkvi je bila svečana sveta misa, a to je bila zafala Bogu što je žito dobro podnelo zimu i lipo napriduje, pa su se nadali da će bit kruva od novog žita. Na taj blagoslov su dolazili i oni koji se ne bave zemljoradnjom, jel kruv je bio svakom najvažnija rana. Posli blagoslova svaki je pono kući koji struk zelenog žita što su metnili kod svetnjače el svete prilike di je stalo dok se ne donese s dužijance vlat zrilog žita.

Cvitna nedilja je pomičan svetac, pa ima kad padne ranije el kasnije, a obično je u aprilu. A sad kad je rič o zelenom žitu da i to spomenemo. U subatu obično dica načupaje jedno dvi šake zelenog žita i metnu u ambetuš na astal. U nedilju ujtru se iznese stoc prid kuću i na njeg metne lavor i peškir pa su se sva čeljad umivali u žitu. Svaki sebi nalije ladne vode u lavor i metne malo zelenog žita, pa se tako umiju a virovalo se da će bit lipi i zdravi ko mlado zeleno žito. Ko se prvi umije da će bit u toj kući najvridniji, a kadgod su se paštrili da bidnu vridni.

Na Đurđev i Markovo su se počela slavit i prva proštenja po crkvama, koje su posvićene njima.

Kadgod je rodbina išla jedna drugima u goste na proštenje, prija podne na misu, a domaćica je skuvala svečanu užinu. Na proštenje se nadalo uvik gostima ni ji tribalo zvat, znalo se kad je di proštenje, pa su dolazili koji su mogli. Svakoja crkva ima svojeg zaštitnika pa se na taj svetac održava proštenje, sveti Josip, sveti Antun, sveti Petar i Pavle, sveti Roko, sveta Ana, sveto Trojstvo, Srce Isusovo, Isusova Uskrnusća i tako do kasne jeseni.

U kadgodašnje vrime svit se zdravo većma rodio s rodbinom. Češće se išlo u goste nek danas. Nediljom kadgod niko nije radio. Radnim danima je bilo tušta posla, što je tribalo poradit od ranog prolića do kasne jeseni.

A. V. K.

KAĆMAR, DOMAĆIN SLIKARIMA IZ VOJVODINE

Vinac bunjevački varoši i slika

Niz izložbi bunjevački umitnika iz Vojvodine, koji je počo u Baji u Madžarskoj, nastavlja se i dalje. Posli Bikića izložba je priseljena u Kaćmar, di još uvik ima tušta našeg naroda, ko i oni koji nas poštivaje

Positiocima je 25. 3. 2009. u Kaćmaru pokazano i kroz dila umitnika Bunjevaca iz Vojvodine vridnost našeg naroda. Potsitićemo vas da svoje umitničke radove po Madžarskoj izlažu naši priznati umitnici: Pavle Blesić slikar iz Sombora, Ivan Šarčević Šarac slikar iz Subotice i slamarke iz Vojvodine od Sombora do Subotice.

U Kaćmaru već vikovima mirno žive zajedno Madžari, Nimci i Bunjevci. U ovom mistu malo svita se izjašnjava ko Hrvati, pa i pored tog manjiski zakon Madžarske Bunjevce ko manjinu ne pripoznaje, dok Hrvati imadu pravo i na svoju manjinsku samoupravu. Nisu Bunjevci čerez tog posustali, naprotiv, što dokaziva i Kulturno udruženje „Neven“, koje u ovom selu ima najdužu tradiciju. Al prizнanje države odrazilo bi se i na finansiranje bunjevački insitucija u Madžarskoj, što do sad nije bio slučaj, pa je pitanje opstanka i rada ovaki institucija svedeno na entuzijazam i volonterizam.

Ovako stanje pokušali su prominit Mijo Muić i Franjo Iharoš, koji su 2006. godine započeli borbu da madžarska država i Bunjevcima da isto tako etničko manjinsko pravo, ko drugim manjinama. Iako su za ovaki zahtiv pokupili skoro tri put više potpisa neg što je tribalo, madžarski parlament ipak je dono odričnu odluku. No, ovaki ishod Bunjevce u Madžarskoj nije obreshrabrio, te će svoja prava tražit i dalje. Bunjevački nacionalni savit iz Madžarske će nuz pomoć slični instuticija iz Srbije pokast Madžarskoj da Bunjevci ko miran i kulturan narod živi u njevoj državi, al se bori za sebe i svoja prava.

Positioce izložbe pozdravio je i gradonačelnik Kaćmara gospodin Endre Pal, koji je uvik pokazivo veliko razumivanje prema Bunjevcima. Nije ni čudo, kad je njegova mater Bunjevka, rodom iz Kaćmara. Za svoje rodno selo zdravo je vezan gospodin Pal, jel i pored diplome arhitekte i tog što živi u Baji, svaki dan putuje u svoje selo di radi ko gradonačelnik.

Gospodin Pal se zafalio na ovoj lipoj izložbi, za koju smatra da je još jedan most koji poveziva dvi države - Madžarsku i Srbiju. Također, je istako kako će Kaćmar uskoro imat bratske odnose s Tavankutom, te da će ova bliska kulturna saradnja bit verifikovana u skorije vrime.

Izložba je postavljena u gradskoj kući i to u najvećem salonu, jel on ima i alarmni uređaj koji osigrava ove vridne umitničke slike. Baš čerez nedostatka isti cigurnosni uslova ova izložba neće moć bit prineta u Garu, mada bilo je i interesovanja i želje da se izlaže i tamo.

Mijo Muić otvorio je izložbu, a iz Vojvodine su bili Đurđica Skenderović isprid BNS, Josip Bošnjak, pridsidnik UG „Bunjevačko kolo”, Ivan Sedlak, pridsidnik Bunjevačke matice, Branko Franciškoviić, pridsidnik Bunjevačke stranke Vojvodine.

Izložbi su prisustvovali i Mijo Muić, Laslo Eperješi, Laslo Hehn članovi BNS-a iz Madžarske.

Nakon pozdravni riči i razgledanja umitnički dila, bio je koktel koji je priredio gradonačelnik Kaćmara, kojem se ovim putom srdačno zafaljivamo i na ovoj, ko i na svim ranijim podršakama, nama Bunjevcima.

Mijo Muić

PAVLE BELSIĆ, SLIKAR IZ SOMBORA, POSITIO KAĆMAR

Vraćanje svojim korenima

O Pavlu Blesiću, slikaru iz Sombora, njegovom umitničkom stvaralaštvu pisali smo u „Bunjevačkim novinama” lanjske godine. Pažljivi čitaoci sitiće se kako je poriklo ovog umitnika iz Kaćmara u Madžarskoj

Kako je uposlidnji par miseci krenio niz izložbi i njegovi slika kroz pogranični dio Madžarske, Pavle Blesić iskoristio je ovu priliku i positio svoj rodni Kaćmar. Na ovaj put nije krenio sam, pratili su ga Josip Bošnjak, pridsidnik UG „Bunjevačkog kola”u Somboru, Vojnović istoričar i hroničar, član UG „Bunjevačko kolo” i Ružica Parčetić tehnički sekretar u Bunjevačkom kolu.

Kaćmar je tijo, toplo misto baš ko i domaćini koji su širokog osmiha i otvorenog srca dočekali Somborce. Za ovaki prijem pobrinuli su se gospodin Mijo Muić, pridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita u Madžarskoj, Endre Pal, gradonačelnik Kaćmara, Joso Vuić, notar i Rajko Tumbas, član pridsidništva Bunjevačkog kulturnog kruga u Kaćmaru.

Ljubazni domaćini su, nakon obi-

laska postavke umitnički dila u Gradskoj kući, poveli goste iz Sombora u prijatnu šetnju Kaćmarom. Bili su oduševljeni sačuvanim stilskim fasadama, lipom crkvom u samom centru sela.

U Kaćmaru je, sve do 1972. godine, radila i Bunjevačka škula, koja je kadgod imala puno đaka a o očuvanju jezika i običaja vodio je računa učitelj Ljubinko Mandić, sad učitelj u penziji. U prostorijama kadgodašnje škule, danas Mandić radi na nigovanju kulture i običaja Bunjevački kulturni krug „Neven". Tokom godine u „Nevenu" se, kako nam je kazao Rajko Tumbas, obavezno obilužava Veliko bunjevačko prelo i Dužijanca.

Poznate ulice, kuće vratile su Blesića decenije unatrag u dane ditinjstva, koje je u divanu s nama podilio. Poriklo Pavla Blesića vodi upravo iz ovog pitomog pograničnog mista. Još se u popisu plemića u Kaćmaru 1841. godine spominju njegovi pradidovi. Zabiluženo je,

kako je Plemićki list i grbovnicu Ugarske dobila familija Blesić još davnog 23. f ebruara 1756. godine. Posli raspada Austro Ugarske carevine, kad je Bajski trokut a s njim i Kaćmar pripo Madžarskoj, Pavlovi roditelji napuštaje rodno misto i sele se u Sombor. Pavle je rođeni Somborac, iako u svom srcu nosi dio Kaćmara.

Raspitivao se posebno za Sentu, bunjevački dio Kaćmara, za kojeg ga vežu uspomine iz ditinjstva. Tu je Pavle dolazio, provodio slobodno vrime kod dide i majke, strike i strine. Al vrime koje je prošlo neminovno je ostavilo iza sebe promine, Senta i dalje postoji, Kaćmarci znadu za nju, to su bunjevački sokaci kako su kazali, al od Sente ostalo je po sokaka, kuće davno već usamljene, urušene.

Na obližnjem malom groblju, s cvićom i svićama Pavle Blesić je potražio svoje rodove. Vrime je učinilo svoje, al na groblju, po isklesanim bunjevačkim imenima na spomenicima, vidilo se Kaćmar je svoju istoriju dilio s mnogima, al najvećma s Bunjevcima.

I na gradskom, centralnom groblju, Pavle se poklonio grobovima svoji bližnji.

Ne znam di je sakrio suzu, taj gordi plemićki potomak, taj veliki umitnik, srdačan i drag čovik. Virujemo da će ga ova posita i sićanja koja su ga ode dotakla bit pritočena u umitnost, skulpture i slike.

Iz Kaćmara, gosti iz Sombora, ispraćeni su nuz želje za budućim susritima. Cilu ovu positu najbolje bi opisala jedna Pavlova, ranije izgovorena ričenica: „Jedini zakon koji važi za sve kategorije ljudskog života je prolaznost. Taj trenutak prolaznosti u svom likovnom opusu pokušavam zabilužit.

Ružica Parčetić

Sveci koji se spominjemo

Svetog Đure spominjemo se 23. aprila, on je bio rimski oficir i mučenik rodom iz Palestine, di je posli njegove smrti opravljena crkva koja nosi njegovo ime. On je zaštitnik vitezova, ratnika i vojnika. U njegovom životopisu je napisano više legenda, koje su zapravo simbol borbe protiv zla.

Jedna od ti legendi kaže ovako. Jedared davno u jednom gradu živilo je tušta svita koji nisu virovali u Boga, a u jezeru je živila aždaja koja je svaki dan gutala svit. Bog se jedared sažali kad je vidio kako propadaje i kako njim aždaja proždire duše. Tako pošalje svetog Đuru. Bio je obučen ko vitez na bilom konju a u ruki je držo mač s kojim je ubio aždaju koja je bila stra za ljude. Tu se skupilo tušta svita a sveti Đuro njim je kazo: Obratite se i virujte u Boga. Kad je kralj te zemlje vidio da ji sveti Đuro spasio od zla kazo je: Traži štogod oćeš i sve ću ti dat. A sveti Đuro kaže: Ne triba meni ništa, samo mi daj zlatan prsten da na nebu imam spomen kad sam bio na zemlji. Posli ga nisu više vidili, al se sav taj svit obratio i krstili se i virovali u pravog Boga. U naši salašima i kućama mogu

se i sad vidit prilike na zidu. Sveti Đuro na bilom konju, obučen ko vitez mačom ubija aždaju a na ruki mu prsten.

Svetog Marka evanđeliste se spominjemo 25. aprila. On je bio iz Jeruzalema a u njevoj kući se skupljala prva crkva. Kršćanstvo je propovido i širio u Aleksandriji di su ga ratari iz sliva Nila uzeli za svog zaštitnika. Usmrćen je u Aleksandriji, a posli /XI vik/ su mu tilo prineli u Veneciju – Bazilika sv. Marka jedan od simbola Venecije! Vrimenom je posto zaštitnik ratara i žitišta u Evropi. Sveti Marko je pratio svetog Petra i Pavla, posli je napiso sveto evanđelje.

Sveti Josip je 1. maja, koji je bio zanatlija, tesar. Bio je zaručnik Blažene Divice Marije. Sveti Josip se staro za Isusa kad je bio mali. Radio je tesarske poslove i tako zarađivo novaca za život. Isus mu je bio poslušan i pomago koliko je mogo. Sveti Josip je zaštitnik radnika i zanatlija. Njemu se obraćamo u svakoj nevolji i molimo mu se za sričnu smrt.

Spasovo slavimo četrdeseti dan posli Uskrsa. To je dan kad je Isus uzašao u nebo – Uzašašće. Isus se isprid apostola uzdigo u nebo. Oni su gledali za njim dogod ga nije zakrilio oblak. Anđo njim je kazo: Ljudi šta gledate u nebo? Ovaj Isus što ste vidili da odlazi u nebo tako će opet doć na zemlju na svršetku svita.

A. V. K.

U BAJMOKU BUNJEVAČKI KULTURNI CENTAR NAPRAVIO ŠESTU USKRŠNJU IZLOŽBU

Jaja su šarala i dica

Bunjevački kulturni centar Bajmok otvorio je 4. aprila svoju šestu po redu izložbu uskršnji jaja. U Sali Misne kancelarije Bajmok pridstavljeni su radovi 44 izlagača iz Subotice, Male Bosne, Pačira, Tavankuta, Kaponje i Bajmoka. Na ovoj izložbi se našlo priko dvi iljade šareni jaja ukrašeni najrazličitijim tehnikama, a bilo je i vezeni čaršapa, slika od slame i razglednica od slame, sve sa uskršnjim motivima.

– U knjigi utisaka publika je ovu izložbu ocinila vrlo visoko, a lipo su nas pofalili i stručni u kulturni radnici. Nama je drago da je izložba kvalitetnija od prithodne godine – izjavio je s ponosom **Branko Pokornić**, pridsidnik BKC Bajmok posli izložbe, i istako da su svi uvireni da ona postaje dio tradicije Bajmoka. **– Ove ko i raniji godina jedan kutak smo posvetili radovima pridškulske i škulske dice koja su šarala jaja i pravila uskršnje razglednice.**

Izalagači su se potrudili da što virnije pokažu načine šaranja jaja od kadgodašnji do današnji, u eri savrimene tehnologije. Kako se na otvranju izložbe čulo, uskršnja jaja su se farbala u lukovini, travama i raznom simenju, a danas se i ne zna koliko tehnika postoji, pa se mogu vidit jaja prava remek dila. Tako su poznata jaja ukrašena slamom, zlatnim bojama, vezena, potkovana, bušena, brušena, šlingovana...

Kuriozitet ove izložbe je bila zbirka jaja tica koje žive na ovom području, a napravila je Klara Kujundžić iz Male Bosne. **B. E.**

ŠESTA USKRŠNJA IZLOŽBA U MALOJ BOSNI ODRŽANA U DOMU KULTURE

Izložba samo jedan dan

Po peti put, 28. marta Dom kulture u Maloj Bosni bilo je misto svačeg lipog što podsića na Uskrs. Tu je priređena uskršnja izložba na kojoj su svoje radove prikazali izlagači iz: Subotice, Bajmoka, Tavankuta, Đurđina, Žednika i Male Bosne, ko i dica iz škule i zabavišta u Maloj Bosni. Med radovima najviše je bilo šareni jaja, oko dvi iljade, ukrašeni na bezbroj načina.

Na otvaranju izložbe bilo je oko 60 positilaca, što je lip broj za tako malo misto. Šteta što je izložba trajala samo jedan dan, jel Dom se nalazi nuz glavni put, pa bi možda i kogod sa strane svratio da uživa u lipoti uskršnji jaja.

Izložbu su organizovale žene Udruženja „Vredne ruke", a pokrovitelj je bilo Opštinsko udruženje invalida rada iz Subotice.

M. H.

SA IZLOŽBOM USRKŠNJI RUKOTVORINA POČELI I BUNJEVCI U OBLIŽNJEM TAVANKUTU

Prvi put u Tavankutu

Bunjevački kulturni centar iz Tavankuta organizovo je svoju prvu uskršnju izložbu. U njezinoj realizaciji glavni je bio Damir Sekulić. Momak od 21 godinu, koji ima tušta volje za rad. On voli sve što je vezano za tradiciju i Bunjevce.

Momentalno je brez posla, bavi se folklorom, skuplja stare predmete i radi radove od slame.

Već nikoliko godina smišljam ovu izložbu i evo za početak prijavilo se petnajstak učesnika tj. izlagača. Svoje radove izložili su Bajmočani, Subotičani, Tavankućani. Izložena je i bunjevačka nošnja koju su darovali za BKC Đula Santai, Luca Davčik i Stevan Tonković - Pipuš.

Selma, Bojana, Ivan, Zorana, Ivana, Miljana, sve one imadu po devet godina, a Lidija i Dejna imaje po dvanajst godina i isto su lipo ukrasile jaja. (Šnjima je učiteljica) Na izložbi su učestvovali i đakovi učiteljice Mirjane Savanov. Nuz njezinu pomoć su dica na časovima slobodni aktivnosti ukrasili jaja.

Oni veliki učesnici, poput Aleksandre Stipić (19) kažu nam da za jedno lipo našarano jaje triba par sati rada, a taka se jaja posli i brzo prodadu.

I stvarno, mašta mož svašta. Od obični jaja naprave se prave umitnine. Ovo je prilika da dica pročitaje i vide u „Tandrčku" šta njevi drugovi rade u slobodno vrime.

Na izložbi je Bojana Savanov izdeklamovala je pismicu „Uskrs" Gabrijele Diklić.

M. H.

BAJMOK

MALA BOSNA

TAVANKUT

U „BUNJEVKI" OTVORENA DESETA USKRŠNJA IZLOŽBA

Šarenilo na umitnički način

U etno prostoru „Bunjevka" (kadgodašnji KUD „Bunjevka") 27. marta je otvorena deseta Uskršnja izložba. Svoje radove sa tematikom ovog velikog sveca prikazalo je 36 autora. Kako se i očekivalo, najviše je bilo šareni uskršnji jaja ukrašeni brojnim tehnikama, al je bilo i vezeni čaršapa s motivima Uskrsa ko i drugi predmeta. Kata Kuntić, direktor „Bunjevke" nije imala namiru da ove godine pravi uskršnju izložbu, al, kako kaže, nije imala izlaza.

– Pridomislila sam se zato jel sam znala da ovi ljudi koji to prave neće imat di to pokazat, a tradicija je velika. Prija deset godina kad smo počeli, sadašnji izlagači su bili amateri, a sad su već velemajstori. Ovu titulu su dobijali na raznim međunarodnim takmičenjima narodni rukotvorina. Ti prvi godina smo išli na masovnost, a sad na kvalitet, što se, nadam se, i vidi – izjavila je Kata Kuntić.

Ko što smo kazli, najviše je bilo jaja, slikani najjednostavnijim crtežima, al i pravim umitničkim, pa je bilo jaja ukrašeni slamom, rafijom, raznim materijalima, nitnama, rezbareni jaja, složeni u ikebane... Čini se da ne postoji više načina na koji mož ukrasit jaje, a slideće godine se pojavi još štogod novo, za radost očima.

TRADICIONALNO DRUŽENJE ZA USKRS

Uskršnja tribina u Somboru

UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora i ove godine je na prigodan način obilužilo dolazak Uskrsa i uskršnji praznika. U utorak, 7. aprila u velikoj sali madžarske Kasine održana je svečana „Uskršnja tribina".

O našim, bunjevačkim običajima u toku korizme i Uskrsa govorili su Aleksandra Kalčan Medurić, Lazar Medurić i Ružica Parčetić. Posebno interesovanje mnogobrojne publike privukli su putopisi iz svete zemlje-Jerusalima iz pera, koga drugog, nego Marije Bojanin.

Upriličen je i prigodan recital na temu korizme, uskršnjeg zeca i polivača a svoj doprinos svesrdno su dali mladi recitatori: Marko Parčetić, Aleksandar Jonjić i Ružica Cigić-Parčetić, dok je recitatore na gitari ispratio Vladimir Parčetić.

Svojim prilipim radovima, uskršnjim aranžmanima, slikama, uskršnjim jajima slamom ukrašenim ko i prigodnim čestitkama u tehniki slame „Uskršnju tribinu" su ulipšali i članovi slamarske radionice: Anica Vitman, Ksenija i Irena Vuković, Ilonka Bogišić i dr.

Naravno, nije izosto ni onaj pravi uskršnji meni sa bunjevačkog, uskršnjeg astala, al, samo ko dio aranžmana, jel su gosti po adetu bili posluženi kokicama.

R. P.

RAZDRAGANI POLIVAČI U BAJMOKU

Tradicija se čuva

U Bajmoku je 13. aprila obilužen Vodeni ponediljak. Ovaj običaj je kod Bunjevaca zdravo stari, al se posli Drugog svitskog rata počo gasit.

Prija trinajst godina u organizaciji Udruženja fijakerista on je u Bajmoku obnovljen, a od prija šest godina je BKC Bajmok priuzo ovu tradiciju i jevo s velikim uspihom ga organizuje svake godine. Sa platoa isprid centra su krenila četvera kola, okićena cvićom. Polivači, nji četvorica, Mandić Pajo, Vujević Perica, Biba Branko i Kumer Perica su s nestrpljenjom očekivali susrit s divojkama.

Obašli su četri salaša, samo na Rati je povorku dočekalo 40-50 znatiželjni čeljadi. Dica su se najviše obradovala nesvakidašnjem prizoru kad su fijakeri ušli u avliju. Pri ulasku polivači su poželili svima srićan Uskrs.

Od matere su zatražili dopuštenje da uđu kod divojaka. Kako su znale šta ji čeka probale su pobić, al su ji polivači stigli. Posli polivanja one su ji zakitile s grančicom ruzmarina. Svi prisutni su se uvatili u kolo. Druženje je nastavljeno u sali bajmočkog BKC, a domaćini na čelu s pridsidnikom Brankom Pokornićom su se potrudili da sve protekne u najboljem redu.

S. K.

Polivači na Gradini u Somboru

Drugi dan Uskrsa - Vodeni ponediljak pun je običaja. Mladi zdravo vole ovaj dan - jel to je prilika za njevo druženje i veselje. Na taj dan iđu polivači, mladi momci kod cura, koje polivaje s vodom, a prati ji i muzika, pa je još veselije. Polivači su cinjeni gosti, poštivani, ponuđeni ilom i šarenim jajima. Ko kadgod, cure i danas svoje polivače zakite cvićom.

Tako je bilo i u ponediljak 13. aprila kad su se momci organizovali u nikoliko grupa i krenili u polivanje kod cura. A na spisku kuća koje je tribalo obać bilo je puno imena.

Na salašu Ružice Cigić-Parčetić u Gradini, tog ponediljka u positi su bile četri grupe polivača. Svi mladi, veseli, raspoloženi a kako i ne bi sa tamburom i harmonikom sve je lakše. Veseli momci sa slike su stigli kod Ružice posli podne u 18 h a bilo im je to 15. misto odnosno 15. divojačka kuća. Bunarsku ladnu vodu sad već niko ni ne spominje, al je zato cila avlija zamrišila od desetak razni sprejova i parfina.

R. Parčetić

OČUVANJE I OBNAVLJANJE IDENTITETA KOD BUNJEVACA

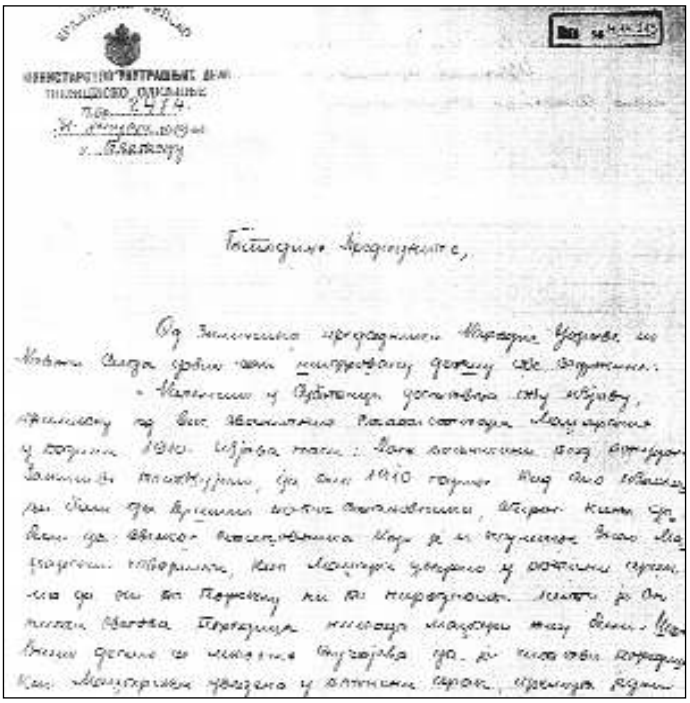
Madžarizacija Bunjevaca

Otkrivanje i pozivanje na dokumentacionu građu jedino može da svedoči o prošlosti nacije i pojedinaca, pouke iz njih višeznačne. Ovom prilikom ukazaćemo na dokument koji govori o najtežem problemu sa kojim su se Bunjevci suočavali početkom 20. veka i istovremeno ukazuje kolika su grandiozna očekivanja bila od događaja koji su uslovili završetak Prvog svetskog rata, i koji su afirmisali politiku ujedinjenja južnoslovenskih naroda

„Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostalih Slovena u Banatu, Bačkoj i Baranji" od 25. novembra 1918. godine svojim zaključcima (o kojima smo pisali za ovaj cenjeni časopis), ozbiljno i nadahnuto je prepoznala Bunjevce i očigledno ih uvrstila u konstituitivne nacionalne elemente Vojvodine. U takvoj atmosferi mnogi istaknuti Bunjevci posvetili su se rešavanju društvenih problema svojih sunarodnika.

Jedan od glavnih problema, koji je pritiskao i druge slovene, ali Bunjevce do granica opstanka, bila je mađarizacija. Breme jedne višedecenijske politike pretvaranja Bunjevaca u Mađare konačno je bilo prekinuto. Ne mali broj istaknutih Bunjevaca, treba zabeležiti, do tada, su i ponosno isticali svoje novo poreklo. Tako je profesor Ištvan Ivanji i sam pomađareni Bunjevac pisao: „Bunjevci su uvek bili dobri mađarski građani, koji uprkos zajedničkom jeziku, nikad nisu osećali naročitih simpatija prema nekatoličkoj srpskoj im braći, pa su i 1848/49. punim žrtvovanjem ratovali protivu njih u redovima Mađara, čiji su i jezik naučili, štaviše prilikom popisa stanovništva 1850. upisali su se demonstrativno kao Mađari i oni koji nisu mađarski govorili"[1]

Mađarizacija je, u kumulativnoj atmosferi, pred početak Prvog svetskog rata poprimila takve razmere da je sputavala etnički identitet i u elementarnom kulturnom određenju. „Molbom se od Mađara ni bukvar nije mogao dobiti. Pravda se mogla zadovoljiti samo pomeranjem granice."[2] Kada je mogućnost pomeranja granica vojnopolitički postala realna bilo je potrebno izboriti se sa sistematskim gušenjem narodnog elemenata. Svrsihsodna i favorizana državna

aktivnost asimilacije bio je značajan poduhvat popisa stanovništva koji je monarhija sprovela 1910. godine. Ovaj popis, s obzirom na tendencioznost ostvarenja sadržajne volje mađarskog političkog naroda, je jednim potezom olovke brisao etničke i nacionalne identitete i instrumentalizovao ih za jednu rigidnu politiku.

O ovom problemu, nakon uspostavljanja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, govorilo se i pisalo na najvišem nivou. Tako se u Rukopisnom odeljenju Matice srpske pod brojem M 14.513 čuva i jedno pismo od 31. januara 1919. godine čiji je potpisnik tadašnji ministar unutrašnjih dela Svetozar Pribićević. Pismo govori o otvorenom problemu mađarizacije ljudi koji su je, dobrovoljno ili ne, sprovodili. Svojom sadržinom ono nameće ozbiljan zadatak državi – popis stanovništva, koji bi prikazao realnu nacionalnu i etničku sliku na terenu, a anulirao svrsishodan popis Austro Ugarske monarhije.

U pismu se Pribićević obraća predsedniku Vlade i informiše ga o situaciji u Vojvodini, odnosno o tome na koji način se popisom vršila mađarizacija stanovništva. „Načelnik u Subotici dostavlja ovu izjavu, primljenu od vas zvaničnih statističara Madžarskih u godini 1910. Izjava glasi: Dole potpisani pod ponudom Zakletve potvrđujemo, da smo 1910. godine kad smo izaslati bili da vršimo popis stanovnika, strog (nečitko ali se iz konteksta jasno vidi smisao – primedba S.M.) dobili da svakog stanovnika koje je i najmanje znao Madžarski govoriti, kao Madžara uvedemo u popisni arak ma da ni po poreklu ni po narodnosti niti je on niti njegova porodica nikada Madžari nisu bili. Šta više desilo se mnogih slučajeva da su čitava porodica kao Madžarska uvedena u popisni arak, premda jedano deo porodice nije ništa razumeo Madžarski. Pročitano i potpisano Subotica dne 24. januara o.g. Mija Mandić školski nadzornik, Petar Gemer gradski računovodja, Ivan Marcikić pisar, Matija Ištvanović (verovatna greška pri pisanju – treba Išpanović - primedba S. M.), nadzornik, ravnatelj pučkih škola. Pred nama dr Jovan Manojlović, Vojislav Stanović. Molim izvestite o ovome gospodina Pašića."

Svakako da postoji određena sumnja u nametljivost pisanja ovakvog izveštaja sa stanovništa novoformirane države i njenog utemeljenja. Događaji koji neposredno prethode ovoj izjavi, a i oni koji slede nam otrkivaju značajnu angažovanost pomenutih ličnosti iz izjave u društvenom životu Bunjevaca u južnoslovenskoj kraljevini. Inspirisani postojanjem nove države i mogućnošću afirmacije ideja Ivana Antunovića, rodonačelnika nacionalne identifikacije Bunjevaca, mnogi istaknuti Bunjevci prepoznali su značaj događaja i želeli su aktivno da učestvuju u njima duboko verujući da je to na polzu svoje nacije. Nada ali i razočarenje, kao i radost zbog uspeha činiće sastavni deo njihove društvene angažovanosti u mnoglikosti Kraljevine SHS.

dr Saša Marković

1 Vasa Stajić, Mađarizacija i preporod Bunjevaca, Glasnik istorijskog društva, Sremski Karlovci, 1935, str. 51.

2 Isto, str. 93.

PRIPOVITKA O DVLJIM PUĆKAMA

Vaćanje droplje (I dio)

Ko prvi unuk, jednom i drugom didi, imo sam sriću da su me često vodili sa sobom, pa još kad smo digod išli na kolima, i uvik mi štogod pripovidali.

Dida i unuk

Najviše sam volio slušat njeve pripovitke iz vrimena kad su bili derlad i čavrgani. Volio sam od nji čut kako njim je bilo kad su bili mali. Kad sam bio derle, u tridesetim godinama prošlog vika, onda nisu bile u modi kojekakve slikovnice, slagalice, crtaći i sl. novotarije kojima danas zabavljaje dicu. Na salašu sam odrasto u živoj slikovnici, pa sam od malena upoznavo živi svit u salašu i u ravni oko njeg. Zato mi je ditinjstvo bilo lipče, drugačije neg ditinjstva tušta današnji varoščana.

U sićanju sam dobro sačuvo pripovitku o dropljama koje sam onda par puti vidio kad su letile. Pripovitka o tim velikim ticama, koje su zvali divije pućke, bila mi je jedna od najlipči, pa sam je zato ko zna koliko puti u sebi ponavljo i vrimenom pripovido i drugima. Sotom pripovitkom sam se, takoreć, sjedno, uvukla mi se pod kožu.

O vaćanju droplji od dide sam prvi put čuo jednog sparnog dana u kanikuli, kad je tirala baba kozliće. Zemlja nam je uvratinama udarala u do, tog dana smo zaperčenje dokrajčili pod dolom, a kad smo krenili natrag i popeli se na gredu, dida mi je pokazo misto di su se kadgod često zadržavale i obično noćile droplje i di su ji vaćali.

Katkad mi je bilo krivo zašto nisam bio dite kad i moj dida, pa da sam i ja uživo u vrebanju i nadmudrivanju s dropljama, pa i drugim divijim živinama iz pustare, koje su vaćali na vigov.

Đurđinski do

Odraso sam nuz đurđinaski do, koji je sjednan s naćvinskim dolom, bio najlipči kraj subatičke ravni. Dolovi Bačke bili su bogomdani divijim živinama. Dok čovik nije umišo prste u prikrajanje ravni, okoliš dolova kipio je od divije živine, najviše od kojekaki tica. Do njim je bio raspuzano pojilo, ticama i ponikim drugim živinama dao je ciguran kvartilj i zakrilio ji od grabljivaca. U dolovima i oko nji većina se kotila, jel su salaši bili malko dalje pa ji za dana ljudi i noćom vaške nisu uzbunjivali. Salašari mlakom dola nisu tirali kola, da ne gaze sinokos, a klonili su se i da ne iđu stazom pišce po rosnoj travi da se ne ulopaju. Ritkim prolaskom kroz do salašari su nehotice čuvali miran život divijim živinama u ritu, a i drugima iz ravni nesmetan dolazak na pojilo.

ZEC NA VIGOVU

Prija tridesetak godina opazio sam da mi se u bašči, malo dalje od salaša, kogod sladi kupusom. Odgonetnio sam da se zec navadio na njegov slatki zalogaj. Friško sam uočio di je zec ispod drotoške ograde za se potkopo ulaz u bašču. Mojima sam kazo da ću ga uvatit i poist na papripakš. Ismijali su me. Na potkopan ulaz ispod ograde namistio sam dva vigova. Posli dva dana zec se uvatio na vigov. Dično sam mojima pokazo zeca i kako sam ga nadmudrio, zato će skončat na paprikaš. Kad su onda moji, s oproštenjom, graknili na me i rad mira u kući puštio sam zeca, al sam moje ućutko i dokazo kako prosto mož nadmudrit i uvatit zeca, fazana i njima nalik druge stvorove.

Vig(ov) je od vrbice ovlaš razvučena omča svezana za komad drveta utučen u zemlju. Kad zec el druga živina zakoraci u razvučenu omču i dodirne je nogom kad oće iskoracit, zategne je sebi oko noge, ostane uvaćena.

UTABLAZOVAN LOV

Lovom ko pasijom većinom su se bavili imućniji varoščani i zemljodilci, kojima je za to doticalo vrimena i novaca. Veće gazde mogli su svoju zemlju, od nikoliko stotina lanaca, utablazovat – kupit dopuštenje da samo oni mogu na njoj, kad njim se prohtije al uz poštivanje lovostaja, lovit diviju živinu na utablazavanoj zemlji. Tamo nije bilo dopušteno drugim lovasima bavit se sotom pasijom.

Najviše divije živine su živili od rašća, kojekaki buba, rasutog simena litine, a tušta nji su prizimili na simenu kojekaki trava. Na širokoj ravni pustara imale su dosta rane i miran život, a to njim je pasiralo i za odranu potomaka. Divijoj živini pasiro je i adet da su zemljodilci svake godine jednu polovicu zemlje zaparložili, odmarali, a samo su na drugoj polovini sijali litinu, s tim se sminjivali svake godine. Tako su zemlju radili do bliže kraju XIX vika. Onda je priroda bila sjednana sa živim svitom u njoj, po naumu Stvoritelja.

Dopušten lov

Već u drugoj polovini XIX vika

počeli su pravit lovaska društva, pa su se lovasi mogli bavit svojom pa-

TIRA BABA KOZLIĆE

***Tira baba kozliće* – je pojava u ravni u kanikuli, oko podne, kad je sunce najjače, onda se vide nikoliko bočni uzdužni vijugavi tanki linija, dugačke i do desetak meteri, od zemlje na oko 2 - 3 metera, koje lebde (titraju) u ajeru. Meteorolozi kažu da je to isparavanje vlage iz zemlje, a u novije vrime to mož katkad vidit nikoliko dana posli obilne kiše kad je zemlja zdravo navlažena.**

sijom nuz poštivanje propisa kad, di, kako i koju diviju živinu smidu lovit. Otkad je lov ozvaničen od onda ima i krivolova, jel dok je svita i vika uvik će bit konteni ljudi kojima se mili dočepat se onog šta nije dopušteno. Na to je bio konten i moj dida s čavrganima iz komšiluka koji su od stariji vidili, a i sami se namrsili, kako se brez puške mož dočepat koje divije živine iz ravni.

Da u ravni ne radi baš ko šta oće, osobito da ne radi ono šta nije dopušteno, o tom su se starali tolaši, kako su zvali Austro-Ugarske žandare, i teško onom kog su ukebali da se ne ponaša po propisu. Ti čuvari reda bili su poznati po opakoj naravi i kad je koga tribalo tirat u red tog su za pedepsu najčešće oma i kaštigovali bikačikom, udarom po kojem su bili poznati. **A. S.**

BIKAČIK

Bikačik je starovinska udra kojim je vlast priko svoji čuvara reda kaštigovala čeljad, za kaku pedepsu. Bikačika je posli II svitskog rata odminio pendrek i druge udre za kaštigovanje čeljadi. Osim u pismenima bikačik je sačuvan i u narodnom pripovidanju, a još ima žive čeljadi koja su ga ostila na svojoj koži. Bikačik je podesniji od batine, jel ga dotični nosio smotanog oko pasa, pa ga drugi nije mogo uvik vidit.

Biblija je i bogata riznica nauka, pa je med drugim predmetima u njoj najstariji opis hasniranja bikačika: - u Drugoj knjigi o Makabejcima - opis Mučeništva sedmorice braće veli: „Uhvatiše tako i sedmoricu braće zajedno s njihovom majkom. Kralj naredi da ih biju bičevima i volovskim žilama: htio ih je prisiliti da jedu zabranjeno svinjsko meso". (2Mak 7.1).

Bikačik je vrlo podesna udra duljine blizo podrug metera, nalik na dugačak korbač, pravili su ga od zaklanog odraslog bičijeg el volovskog uda, koji je s „S" krivinom dugačak oko jednog metera. Njeg su najpreg usolili, sridinom provukli dugačku trsku el gvozdenu šipku. Na gusto su ga stegli špargom, kad se osuši nek na tim mistima bude čvornovat.

PRIPOVITKE IZ BUDŽAKA

Pupak baš nije lako odrišio

Kad su ditetu posli rođenja ocikli pupak, metnili su ga u komad postava i svezali u sedam čvorova. Kad je dite napunilo sedam godina onda su mu dali zavežljaj da ga odriši. Naspram tog kako je dite uspilo odrišit zavežljaj, šacovali su njegov dar u životu. Ako je dite pupak odrišilo lako, virovali su da će mu u životu sve ić od ruke. Ako je dite bilo smotano, njegovi stariji su virovali da mu u životu baš sve neće ić od ruke, biće nesrićan, a ni um mu neće bit bistar.

Zato za čovika koji baš nije bistar, koji teško svaća, kažu: „Taj nije lako odrišio pupak".

Stan mu je već ispo

Stan u bunjevačkom govoru znači i dio košulje od pojasa na niže. Muškarac koji se uredno nosio uvik je stan imo ukljukan u čakšire. Ako je muškarcu stan bio napolju bio je znak da je muškarac neuredan, nemaran.

Kadgod je dite nosilo dugačku košulju, dok nije staso u švigarca. Stan dugačke košulje mu nije mogo ispast jel je košulja bila duboko ukljukana u čakšire. Kad je naraso u mladića i počo se momčit dobio je kratku košulju pa mu je katkad stan ispo dok je radio. To je bio znak da je momak toliko naraso da je bio za ženidbu.

Zato su za čavrgana stasalog u momka kazali: „Stan mu je već ispo".

IZ KNJIŽEVNE RIZNICE

Vita Đanina

Naša bunjevačka književnost malo je poznata svojem narodu. Razloga je tušta, od tog da se nije učila u škulama do tog da se ni sami nismo dosta interesovali za nju. Zato je ostalo u mraku puno zdravo lipi pripovidaka za koje mislimo da bi vam se dopale. Čerez tog smo krenili mi u „Bunjevačkim novinama" u svakom broju objavljivat ovake sadržaje. Počeli smo s pripovitkom „Vita Đanina" od Mare Malagurski Đorđević, jel je cigurno jedna od najbolji naši napisani pripovidaka.

***

Pripovidali niki po gradu, koji su bili u Novom Sadu, da su u karantinu i da nikoga ne puštaju kući dok ne prođu dvi nedilje, pa ako za to vrime niko ne umre od kolere, onda će svi otić na urlap.

Ali žene nisu mnogo marile za koleru! Čim su čule, da su naši u Novom Sadu, vežu u bućur pečenica, šunka, vina, rakije, duvana – sve će to biti slatko kad je od kuće – pa hajd za Novi Sad!

Iz našeg komšiluka krenilo se njih desetak. Ja zamolim snaš-Perkinu snaju Maru, da vidi, jel među njima Miško, jel živ, jel zdrav i neka dobro upamti, šta će mi on poručiti. Čim su žene otišle, oma počnem na prste brojiti, kakve ću Mišku ponude odneti. Ispeći ću mu prisnaca, to je najvećma volio, kad je kod kuće bio. Oladiće se do Novog Sada, ali metniću u njeg morskog grožđa, pa ni hladan neće biti hrđav. Zaklaću i kopuna i ispeć. Debeo je, pa se sve heguca kad iđe, a rep mu se priliva na suncu u zeleno i modrikavo baš ko lagirano šareno jaje na Uskrs. Kupiću i duvana tri pakle, a rakije i vina, to će mi bab-Maca Ćurčićeva dati. Ne žale oni, ako bih i akov ponela, jer ih dobro služim. Cilu noć nisam spavala, a kad zadrimam, a ja ili otežem prisnac, ili okrećem kopuna, ili nalivam bocu. Slatko je to pripravljati svome čoviku, pa je slatko i klapiti o tome!

Jedva sam čekala, da se one žene vrate iz Novog Sada, da čujem, jel tamo Miško, jel zdrav, šta mi poručuje. Ali, kad se žene sutra dan vratile iz Novog Sada, nema ni Mare, ni snaš-Perke. Ja ih potražim kod kuće, ali Mara sva nika zazire od mene, i odgovara samo po nešto od onoga, što je ja pitam. Sve nekako, kao da kroz zube cidi, kad mi odgovara o Mišku. Vidim ja, da tu štogod nije dobro, i počnem je kroz plač pitati, da mi nije možda Miško umro. „Nije umro, Vito nije", – počne ona najzad, – „ali ti je poručio, da mu ne iđeš, a ni paka da mu ne šalješ, pa ni novci mu ne tribaje!..."

Više ništa mi nije tila reći i kad sam je dugo plačući molila, kazala mi je još i to, da je bolestan. Kad sam to čula, odem kod bab-Mace, isplačem se kod nje i pitam je, šta da radim. Mislila sam da ću umrit od tuge za Miškom, pa joj kažem da ću ići da ga vidim, makar je on poručio da ne triba ni da dolazim, ni paka da mu šaljem. Moram ići da ga još jedared vidim, pa ma oma umrla! Kažem joj, da je bolestan, da će umrit, a ja ga ni vidit neću. Kažem joj i to, da ih sve u jednu raku kopaje kad umru, pa ih još i krečom poliju. I počnem nabrajati: „Joj, Miško moj, dobroto moja, zakopaće te, pa ti ni groba neću znati, ni križa poljubiti, ni svićicu zapaliti!..."

Nabrajam ja tako, pa i ne vidim, kako se bab-Maca sva minja u licu. Ali ona se diže, pa mi odsiče, – al i bila je žandar žena – : „E, Vito, luda si, koliko si velika! Htila sam da ti ne kažem, šta su mi pripovidale te žene, što su bile u Novom Sadu, ali kad vidim, da tebi lipa rič i dobar savit ne vride, onda ću sve da ti kažem. Došla danas Mara Lončareva, pa mi pripovida čuda, što ih je ona tvoja luda izburbućala prid svima ženama. Dakle slušaj, šta mi je pripovidala Marta. Stigle mi – kaže ona – u Novi Sad i odvedu nas u Logor. Istina unutra nas nisu pustili, ali mi se vidile i s našim ljudima porazgovarale i priko bodljikavih žica. Pridale smo im ponude i sad možemo čekati dok karantin ne prođe. Videle smo i Đanu. Oslanja se na batinu i vuče se, ko da će izdanit. Poznale smo ga i kazale mu, šta mu je Vita poručila, da ga je Vita pozdravila i pitala, triba li mu štogod, šta da mu pošlje, i kada da dođe.

Mara Malagurski Đorđević

Ali on nije ni saslušao sve, što smo mi govorile, nego je počeo psovati i ovaj život, i pokojnu mamu koja ga je rodila da se muči, i Vitu, al Vitu najvećma. „Kakva Vita"! – drečio se on. „Kažite joj, nek mi ne dolazi i nek mi ni paka ne šalje! Kažite vi njoj, nek se ona ne širi u mojoj kući, već neka traži sebi, kuda će selit!... Jer, ja ću i tako prodat kuću, čim stignem tamo! Što da je ne prodam? Kome da je čuvam? Valjda Viti, da se širi po njoj!? ... Nije mi ništa donela, samo gazdačko ime!... A nije meni ona tim gazdačkim imenom ništa pomogla! Valjda me je izbavila iz katana, pa da se širi i uživa u mojem! E, neće! Prodaću, popiću, zapaliću sve! Tako pozdravite Vitu!..." – završio je Miško sa krupnom psovkom.

Pripovida mi to bab-Maca, pa sve dršće, tako se srdi, i valjda bi me i udarila, da sam probala braniti Miška. Ali ja sam ćutala i u duši se tvrdo rišila da ću otići Mišku u Novi Sad, pa makar me on ubio. Znala sam ja, da on tako ne misli, kako je divanio, već se srdi zato, što nije naučio patiti, pa mu je sad teško.

Spremila sam sve ponude za Miška, raspitala sam i kad polazi voz za Novi Sad, ali sam se stidila, da kažem bab-Maci da ću ići Mišku, i da joj tražim šunku, vina i rakije. A šunka i komovica su bile jedžak Miškov i bez njih nisam mu smila otići. Nisam imala kud, nego odem bab-Maci i kažem joj sve. O, što me je izružila tada, nazvala me

je i magaricom, ali mi je naposlitku dala sve, što sam tražila!...

Pošla ja, ali kad sam na stanici čula, da u Novom Sadu nema Bunjevaca tila sam se vratiti. Šta ću i kuda ću, kad neznam mađarski! Ali, rekoh, hajd, da vidim i to čudo, gdi nema Bunjevaca!... Izvadim kartu i uđem u voz. Okrenem se livo i desno i sidnem na kraj jedne klupe, a kotaricu uzmem sebi u krilo. Rekoh: tušta je svita, pa može nestati, a šta bi bez kotarice, žalosna Vito?

Krenili mi odavno i usput čujem viču: „Šandor", „Verušić", „Topola";. Meni noge već utrnile od kotarice, ali se tišim: kad sam izdržala do Topole, izdržaću i do Novog Sada. Al hoćeš: mašina iđe pa stane, iđe pa stane, a napolju sve viču, viču, ali Novog Sada nikud ni od korova. Išla sam ja i na vodicu pod Baju, ali to je bilo bliže, a ovo svud oranje pa oranje... po dana na ajzlibanu pa uvik isto oranje!

Skinem naposlitku i maramu s glave, ne bih li bolje čula, kad viknu Novi Sad, ali – bilo je tu i „Verbasa" i „Kiš Kera" i „O Kera", ali tog prokletog Novog Sada nigdi! Poplašim se, da nisam na drugi voz natrapala i stanem govoriti u sebi: „A joj, Gospe draga, odneće me na kraj svita, pa šta ću onda!..." Prikrstim se i stanem moliti Boga. Ali izmolila ja i devetnicu i rožarije, a Novog Sada još nigdi. Naposlitku pitam jednog čovika: „Jelte, baćo, koliko je sati?" On me, čovik zapita, kuda putujem, pa opet pogleda u sat i reče: „Još jedan sat, pa Novi Sad".

Onda mi opet pade na pamet, da tamo nema Bunjevaca, i stanem se briniti, kako ću doznati, gdi je katanski špitalj. Brinem ja tako i prikorevam samu sebe, što sam se sama otisnila u daleki svit, kad na jednoj stanici svi poustajaše i počeše bućure skidati.

Ustala i ja i uzela kotaricu da siđem. Mislim, Novi Sad je, ali neko više.

Ujvidek!... Ujvidek!...

Kakav Ujvidek, bola vas odnela! – povičem ja, pa ponovo sidnem. Kotaricu sad metnem na klupu pored sebe, jer više nije bilo nikoga, da mi je ukrade, i pogledam kroz pendžer da vidim, kakav izgleda taj Ujvidek, kad sav svit siđe tu. Ali onaj baćo, što mi kazo koliko je sati, poče me zvati prstom da siđem doli, a ja njemu pritim glavom, pa kažem:

Šta si ti mene sklepto zvati? Sram te bilo! Šta napastuješ poštenu ženu! Vidi ti njega!...

Al on ne zna za šalu, već počeo vikati na mene:

Silazi brže, voz će ići dalje!

Ama, mani se, čovče, mene, nisam ja vamo naumila, već u Novi Sad!

Pa ovo je Novi Sad! – odgovara mi on srdito. Zar ne vidiš na tabli Ujvidek, a to znači Novi Sad!

Pa tako kaži, čovče, lipo racki: Novi Sad! Kud ja znam, šta ti je to Ujvidek? – viknem ja, pa zgrabim maramu i kotaricu i onako gologlava, u konđi skočim iz voza, baš kad je mašina zviždala i dalje se kretala.

Skočim ja lipo, ali mi se jedna boca s rakijom iskliznu iz kotarice i tako lupi o šinu, da sva u komade pršte. Srića moja, što sam ponela dvi boce rakije, jer da mi ona druga nije ostala u kotarici, onda bolje da se još sa stanice vratim kući i da ne izlazim Mišku na oči!

Krenem ja u varoš i koga god zapitam, gdi je katanski špitalj, svaki mi lipo racki odgovara i upućuje me, gdi je najkraći put do logora. Kazali mi kod kuće da nema Bunjevaca u Novom Sadu, ali mi nisu kazali da ima Srbalja, a to je to!... Tako sam se lipo nadivanila po naški s kim god sam tila, ko da sam bila baš među samim Bunjevcima!...

Jedan stariji čovik me odveo čak do žica i kaže:

Eto logor!

Ja mu se lipo zahvalim i pridem čuvaru. Ali čuvar bio Švaba, pa niti zna sa mnom da divani, nit me pušta bliže žici. Probala sam jedno tri puta moliti ga, ali on samo maše glavom i odmanjiva rukom, da ne smim bliže. Ja smislim sve na jedno, pa uzmem bocu s rakijom i pokažem Švabi, da može malo otpiti iz nje. Švabo priđe bliže, uzme mi bocu, ali valjda me čovik nije razumio, i zadrža je sebi. Tražim ja, da mi vrati bocu natrag, ali on i ne haje. Kažem, da će se srdit Miško za rakiju, ali me on i ne gleda, nego se samo okrete jednom katani i reče mu, to sam razumila:

Kaplar Đano!

Ode onaj do Miška, ali, žalosna Vito, moj Miško nije tio doći, već poslao jednog svoga druga rad kotarice. Ja šta ću, dam kotaricu onom katani i zamolim Miška da se ne srdi što sam onako prošla sa rakijom. A Miško, kad je vidio da nema rakije, dogeguca do žica i punu kotaricu baci priko ograde pravo na mene.

Ne triba mi ništa od tebe! – stade on da viče, a oči mu samo sivaje. – Šta si dolazila! Ko te zvao? Ne poznajem ja više tebe!... Iz kuće mi se seli, jer ću je i tako zapaliti! Zar, da se ti širiš u njoj, a mene da ne izbavljaš iz ovog pakla!? Ti da si žena ko žene, ti bi i svoju kuću prodala, da je imaš, a kamo li moju, pa meni da pomogneš!...

Boguje on tako, a ja oborila glavu, pa ni pogledat ga ne smim, a kamo li da se zaplačem i štogod mu kažem. A kad se do Boga napsovao, on se okrete i ode pravo u baraku.

Ja stala pa ga pratim očima, da ga se bar tako nagledam, a kad on ode za ćošu, sagnem se, pokupim u kotaricu i maramu ponude što sam mu bila donela, pa plačući pođem natrag.

Kako sam stigla kući neznam, ali se sićam da posli dva dana nisam smila na ulicu da izađem od žalosti i sramote.

O tom mome putu ja nikom nisam pripovidala. I bab-Maci sam slagala da me Miško lipo primio. Vidila sam po njima da mi nisu virovali, ali ćutili su.

X

Posli nedilju dana stignu naši ljudi iz Novog Sada. Svi otišli svojim kućama, samo moga Miška nema. Ja nit smim da odem do laktanje, nit smim od sramote da pitam Miškove drugove, gdi je on, već samo čekam danjom i noćom kod kuće da me ne iznenadi i dođe, pa da me ne zateče. To bi bilo najgore.

Treći dan nisam mogla više izdržati i pođem da tražim Miška. Čim sam na sokak izašla čujem od ljudi da je Miško upravo sa gencije otišo kod Cvancika u birc i da se za ova tri dana nije ni triznio. Ja odem prid Cvancikov birc, pogledam kroz pendžer i vidim Miška, sidi u velikom društvu, poginuo je za društvo, i pije rakiju. Ja se šćućurim prid bircem i čekam: bar ću ga viditi kad u laktanju pođe. U početku mi sramota bilo od svita, da ga i sad čekam prid bircom, ali posli mi je bilo baš svejedno. Veća je bila moja nevolja od sramote, pa za sramotu već nisam ni marila. Bojala sam se samo, ako Miško dozna da sam tu, šta će onda biti. Ali se nisam mogla ni odvojiti, jer drugi put kad se naluduje on dođe kući, a sad sam znala, da će ga odneti na front, pa ko zna, možda ga više nikad neću viditi!

Šćućurila se ja tako i po koji put pogledam kroz pendžer, kad od nekud naiđe Stipan Šafranj pijan i uđe u birc, jer Šafranj nikad nije prošo pored birca, a da ne svrati. Neznam, je li me pozno je l' nije, al čim je vidio Miška, oma ga počo zadirkivati:

– Dobro, Miško, što ćeš otić na front, bar ćeš nam ostaviti kuću i Vitu... Fala ti, što kuću nisi prodo, imaću bar ja šta da prodajem!...

Miško, pijan, skoči kao ranjena zvir. Mislila sam sad će krv poteći, ali on je samo lupao šakom o stol, psovao sve svece božije i derao se, da su se pendžeri tresli:

Što mi nju spominješ? Zar ja zato bižim od kuće, da i ovde čujem: „kuća"..., „žena"..., „Vita!.," – Dosta je bilo toga ciloga života!... Gdi je ona?... Valjda me i sada vreba... – pa polete na vrata.

Ljudi stadoše prid njega i ne puštaju ga napolje, ali se on otima i viče:

Pustite me!... Zaklaću je!... Kako smi doći, gdi sam ja?!... Ko je ona? Šta je ona? U bućuriću je svu prćiju donela!... Nike mi risare, pa da ona zapovida u Đaninoj kući, dok se ja mučim na frontu!... Ali nećeš!... Ne dam ja to!.„ Evo, ljudi, prodaću kuću! Hej, šta gledate? Evo prodajem makar pošto, samo da se ona ne širi u njoj!...

Ali niko ništa nije ponudio. Svi su ćutili, iako su tamo bile sve same badavadžije, koji su na sve konteni. Valjda nisu imali srca, da me sasvim upropaste, da mi i krov sa glave otmu. Ta svi ljudi iz kraja su znali sa kolikim trudom i mukom sam ja kuću Đaninu održala.

Te iste noći Miško je otišao na front, a kući nije ni dolazio, niti se sa mnom vidio. Ja sam ga kradom na nekoliko koračaja pratila po mraku do stanice, da se negdi ne sruši, a i da bar tako moje srce zadovoljim...

Otišo Miško, a ja opet ostala sama sa mojim patkom, macom i kerićem. Kad nikog nema, a ja s njima razgovaram ko sa čeljadima...

Matka moja, mala matka, ona mi je tako lipa, ko da je poručena. Mogla bih je mećat u pendžer mesto cvića. A Cucka, ona mi vridna pa svako jutro, iznese posteljice na sunce, i matkinu i patkovu i svoju. Svakom sam im posteljicu sašila, pa slamom nastrla. Kad se uprljaje, ja ih operem, pa opet nastrem čiste slame.

Subotom kupam moju slatku živinčad i dam svakom čiste čarape. Ja sam im svima i čarape sašila, da mi blato u sobu ne nose. Pazim ih i mazim ko dicu svoju. Oni su mi moj najslađi razgovor i uteha, i sve bi dobro bilo samo kad bi moj Miško došo. Al eto, toliko je vrimena prošlo, a ja neznam ni gdi je, ni kako je, ni da li je živ. Samo da mi on dođe, da ga još jedanput vidim, pa bi ga služila i dvorila kao malo dite, bolje nego što sam ikada do sada!... Znam ja Miška moga, nije on rđav, nego mu je samo ćud čudna, pa me je zato onako ružio, kad je poslednji put dolazio s fronta...

O, Gospe draga, smiluj se na moga Miška i sačuvaj ga od smrti, jer ću poluditi, ako mi se on iz rata ne vrati!...

***

Tako mi je u dugim jesenskim večerima dok je još rat besnio na sve strane pripovedala o svome paćeničkom životu snaš-Vita Đanina, pogurena nad perjem, koje je pažljivo češljala. Bez roptanja, ne optužujući nikog, tiho i šapatom da drugi ne čuju, jer: „Doći će Miško, pa šta bi on na to, ako bi od nekoga dočuo!... A Miško će doći... Doći će sigurno!..." – uveravala me je ona, završujući svoje tužno pričanje.

Ali rat se već približavao kraju, a Viti još nema ni Miška ni o Mišku glasa. Svi su drugi bar po štogod doznali o svojima, a ona, od kako je ono Miška krišom na stanicu ispratila, ni od kuda ništa o njemu nije čula. I tek, kada su tučeni carevi vojnici počeli da beže sa fronta i tajno dolaze kući, stigla je i snaš-Viti Đaninoj karta iz Švajcarske, da joj je Miško zarobljen u Rusiji. Na karti je bio udaren žig Crvenog Krsta, i taj „križ" na karti, kao da joj je pamet pomutio. Bila je ubeđena, da joj je Miško umro, i niko joj nije mogao dokazati da je živ.

„Šta će onda križ na karti, da mi je on živ?" – govorila bi ona ženama, kada su je tešile i uveravale, da Miško nije umro.

I od tada, kudgod je išla samo je plakala. Ni hrane nije skoro nikako uzimala i presvisla bi od bola i plača da se Marko Veliš, drug Miškov iz rata i ropstva nije smilovao na nju i jednog dana je uverio da je Miško živ. Čak joj je dokazao da će Miško doći još koliko sutra i to onim vozom, koji u naš grad stiže iz Moskve u četiri sata posle podne.

Poverovala ona Marku Velišu i obradovala se, i kako onda, tako godinama, još i sada žuri, radi, sprema po kući, da sve bude u redu, kad joj Miško dođe. Uvek zasukana, ona iznosi stvari u dvorište, pere dovratke, čisti prozore i kreči svake subote. A kad joj nestane para, ona umače peraje u čistu vodu i pere zidove kao nekada, kada joj Miško nije dao da kupi kreč.

U početku je ljudi pitali, zašto tako svakog dana usprema kuću, a ona, vesela što može sa nekim radost podeliti, pocupkuje i presretna odgovara:

– Doći će Miško!... Znate danas... u četiri sata... kad stigne voz iz Moskve!...

Radi ona tako, pa kada sve svrši, ona presvlači odelo i oblači „svečano", kojem se već ni boja ne poznaje od silnog pranja i zakrpa. Pa žuri da stigne na „genciju" i, ne daj Bože, da se ikad zadocni. Pogurena, ona grabi ulicama nikoga ne gledajući, iako deca i šegrčad često viču za njom:

– Vito, Hej Vito!... Evo ga Miško!.. Došo ti Miško iz Moskve!...

A kad dođe na stanicu, prvi joj posao da pogleda veliki stanični sat, jer se u sat oduvek razumevala. „Nema još četiri!..." – prošapće ona poluglasno i mirno seda na kamene stepenice pred počađalom staničnom zgradom. Pored nje se tiskaju užurbani ljudi, a ona upre pogled u jednu tačku i premeće „očenaše" po rukama kao da čita molitve, jer joj se i usne miču kao na molitvu.

Nepomična i nema ona uporno čeka četiri sata i kad lokomotiva pisne, ona se strese, skoči i trkom odjuri do peronskih vrata. Tu stane i sa užagrenim očima zagleda svakoga putnika, ne bi li među njima ugledala i svoga Miška. Zagleda svakoga, a kada i poslednji putnik izađe, i na stanici nastane onaj naročiti mir, posle voza, koji je doneo i odneo huku, ona mirno prošapće:

– Nije došao!... Sutra će doći!... – i opet onako pogurena žuri natrag svojoj davno zanemeloj kući.

I tako ova nesretnica, koja je u svojoj duši ponela sav bol žena, rođenih da vole sve odanije i da se žrtvuju sve bezumnije, što ih više kidaju i kinje; ova mučenica, iz čije je već poremećene duše iščezlo sve sem jedne jedine i neutoljive želje, ne prestaje čekati onoga, koji ju je celoga života mučio, a na čijem nepobusanom grobu na Njemeckom Kladbišču u Moskvi već odavno stoji grubo odeljani krst, ispisan „bunjevačkim slovima", rukom nekoga njegovog druga:

Miško Đano
kaplar vojeno plen
†
23. novembra 1916. Moskva
Rusija
(kraj)

ODRŽANA GODIŠNJA SKUPŠTINA KUD „ALEKSANDROVO"

Nakon usvajanja izvištaja rada i finansijskog izvištaja za prošlu godinu, u kojima je kazano da je prireñeno tušta koncerata u Subotici, u Srbiji i inostranstvu, al i ugošćeno drugi umitnički društava ode u Subotici, i konstatovano da je bilo zdravo malo novaca, pa su članovi sami plaćali putne troškove kad bi se digod putovalo, divanilo se o mogućem razvoju ovog društva u budućnosti. Taj divan su inicirali gosti na Skupštini, prija svi Nikola Babić, pridsidnik Bunjevačkog nacionalnog vića.

Babić je kazo da je prošlo vrime kad se svako kulturno-umitničko društvo moglo bavit svim disciplinama, jel novaca više za to nema, neg svako triba da na novce konkuriše sa onim u čem je najbolji. A KUD „Aleksandrovo" ima izuzetno kvalitetan fond narodni nošnji, koje i sami šiju. Ovaj KUD je dvi poslidnje godine pravio zapažene prezentacije narodni nošnji, od oni najstariji pa do tek sašiveni, i to se dobro pokazlo. Jel, za kvalitetan program uvik će se nać novaca, kazo je Babić. Članovi Skupštine su privatili ovu zamiso ko moguć razvoj, al su kazali da će tu tribat i veća stručna pomoć, koja njim je i obećana.

PUTOVANJE U SVETU ZEMLJU (II DIO)

Hodočašće u Jerusalim

U vrime oko Uskrsa u mojim sićanjima ožive uspomine iz daleke 1986. godine kad sam bila u Izraelu, zemlji Isusovog rođenja, života i stradanja

Posita Knesetu – jevrejskom parlamentu bila je nezaboravna. Zatim muzej holokausta je valda jedinstven u svitu. Arheološki muzej savršeno uređen a univerzitet i biblioteka pogotovo sređene s bogatim zbirkama. Sve napisano na jidiš jeziku i jevrejskom pismu tkz. kvadratastom pismu, slično klinastom pismu stari naroda iz doline rika Tigra i Eufrata.

Positili smo i jednu modernu bolnicu, savršenstvo od reda i arhitekture. U centru bolnice je mala sinagoga pa izložbeni prostor, tad su bile izložene slike Sagala i Dalija.

Hoteli su odlični i divno opremljeni, puni cvića, ko i čitava varoš, dominira od svi fela ono naše sa salaša - muškatlije. Onda sam prvi put vidila zalivanje kap po kap, što kod nas još nije bilo u praksi, rana je odlična, s puno salate i raznog povrća i voća.

Jedan dan je ostavljen na kraju za nas krišćanske hodočasnike najlipši, najteži i u duhovnom smislu najdramatičniji. Većina nas duboko ganuta cili dan smo priplakali šta smo vidili i doživili.

Via Doloris – put bola i plača

Za taj dan je predviđen samo obilazak Isusovog najtežeg i poslidnjeg puta kroz Jerusalim. Kad vas povedu putom plača u vama i vašoj duši se štogod duboko događa, razmišljate o sebi, vašoj viri i Isusu. Okolina nas ne privlači, svi samo traže oznake stajališta od I – XIV. Voditelj tako plastično pripovida šta se sve zbivalo na kojem stajalištu.

Na samom početku na I stajalištu svi smo se već rastužili i oplakivali Isusa kojeg osuđuju na smrt, meću mu krunu od trnja na glavu a rimski vojnici su pokazali taku okrutnost, pa riči jednog duovnika nikad neću zaboravit: „Ti vučji potomci", (mislio je na Romula i Rema koje je po legendi odranila vučica), Isus ćuti a svitina viče: „Propni ga, propni"!

Kako i na koji način je tumačio događaje na kružnom putu jedan voditelj sa daleki Filipina ne znam, samo su ti hodočasnici svi naglas plakali i gušili se u suzama. Još smo se jednom susreli na samoj kapiji, al plakat nisu pristajali, jesul oplakivali svoje grije el su bili Bogu zahvalni što su iz tako daleke Manile stigli u Svetu zemlju to ne znam.

Dugo smo se u mislima s pobožnošću zadržali kod V i VI stajališta. Na V stajalištu Isus pada pod križom a ti „Vučiji potomci" prisilili su starca Šimuna Cirenca da pomogne Isusu nosit križ.

VI postaja, med silnom svitinom našla se jedna pobožna žena sveta Veronika, pruži Isusu maramicu da otare svoje krvavo lice a za uzvrat Isusu joj ostavlja sliku svog prisvetog obraza na njoj.

I tako svako stajalište je više nego potresno. Ne mogu nas ulični prodavci ničim namamit, nezadovoljni što ji i ne primećujemo.

Na X stajalištu smo stigli na jedan poveći plato, prid nama se ukazala crkva, ne raskošna, brez tornjova - to je crkva na mistu Kalvarija i Golgote tu su se odigravali poslidnji sati Isusovog života. Crkva je sagrađena u XII viku.

Ulazimo u crkvu ko brez dava, prostor je dosta taman, nedaleko od ulaza je kameno postolje na kojem su Isusa pobožni Josip Arimatejac i Nikodem pripravili za saranu i na kraju mu tilo položili u novu grobnicu u kojoj još niko nije bio ukopan.

Prostranstvo crkve je veliko, ono što nas zbunjiva čitava unutrašnjost se sastoji od mali kapelica. Tako postoji katolička kapelica, jermenska, grčka koptska najveća je grčka lipo ukrašena. U centralnom dilu je kamena grobnica Isusova, ulaz mali, stalno čuvana od monaha, mož uć samo po jedna osoba zbog stišnjenosti. Osićaj je neopisiv, sad vam se odvija slika Isusovog uskrsnuća, pa stra rimski legionara koji su popadali od iznenađenja.

Osićaj pobožnosti, sriće i nadanja vas obuzima na tom svetom mistu. Sam boravak u toj crkvi izaziva osićaj da ste već na po puta ka nebu, da ste bliže Isusu i pitate se kako se kroz tako gorku muku žrtvovo za nas i naše spasenje. Izlazak iz crkve bio je težak, opet buka, gužva u crkvi je duša imala drugu dimenziju. I posli 25 godina moje misli su se bar nikoliko puti vraćale u unutrašnjost crkve Isusovog stradanja u Jerusalimu.

Marija Bojanin
(kraj)

SVE VELIKE DRAME U ŽIVOTU SE DEŠAVAJU BAŠ U PORODICI

Uvrede bližnjih najviše bole

Ono što često kvari odnose među ljudima – su uvrede. Ima ih raznih. Najčešće su one verbalne, odnosno reči koje „ujedu za srce" ili „zabole do dna duše", zbog kojih čovek danima i noćima nema mira, pati i muči tražeći način kako da ih preboli.

Uvreda može biti i neverbalna. Nečiji „ledeni" ili „ubojiti" pogled, neizgovoren ili „mlak" pozdrav, ironičan ton, izbegavanje dodira, razgovora i uopšte svaki telesni govor, mimika, izraz lica, pokret ili držanje koje pokazuje omalovažavanje ili ignorisanje naše ličnosti, predstavlja uvek manju ili veću uvredu. Ovaj telesni govor ponekad više zaboli nego izgovorena reč, pogotovo je on „rečit" u intimnim i emotivnim odnosima. U ovoj oblasti, a naročito u ljubavnim odnosima, on najviše i najbolje pokazuje kvalitet tih odnosa. Ako se neko užasava nečijeg dodira, poljupca ili fizičkog prisustva, onda je odbojnost i nedostatak ljubavi i simpatije za tu osobu očigledna, bez obzira na izgovorene reči.

Ljudi različito reaguju na uvrede zavisno od njihove emotivne zrelosti a najviše od bliskosti sa osobom koja nas je povredila. Uvreda strane osobe prema kojoj smo ravnodušni nas obično ne uzbuđuje. Međutim, uvreda osobe koju volimo i do koje nam je stalo, ume snažno da zaboli. Nažalost, u životu se često dešava da povređujemo ili bivamo povređeni baš od tih koji su nam najbliži i koje najviše volimo. Iz svakodnevnog života nam je poznato koliko roditelja može da zaboli uvreda deteta koje je odgojio, kome je pružio ljubav, pomogao mu da prebrodi razne životne teškoće u školi, ljubavi, odnosima sa drugima...

Isto tako može da zaboli uvreda bračnog partnera pogotovo ako je ona bezrazložna i gruba. Da ne govorimo o psihičkim i fizičkim uvredama i maltretiranju, što predstavlja krajnje nepoštovanje druge ličnosti i što se ponekad graniči sa psihopatologijom.

Zašto nas uvrede bližnjih najviše zabole?

Psiholozi smatraju da je to zbog toga što se od bliskih osoba mnogo više očekuje i što je u takav odnos uneto mnogo emocija i najzad, što od svojih bližnjih očekujemo najviše razumevanja a najmanje da ćemo baš od njih biti povređeni. I baš zbog toga nas više pogađa njihov bes, ružna reč, uvredljivo ćutanje i ignorisanje jer njihove uvrede pogađaju emocije koje gajimo prema njima. Uvrede bližnjih su time teže što nama bliske osobe (bračni drug, dete, prijatelj) obično znaju sve naše slabosti pa njihove uvrede pogađaju baš njih, što predstavlja i izdaju našeg poverenja.

Fizički bol i rane umiru i prođu posle izvesnog vremena ali povrede emocija duže traju zbog čega odnosi sa osobama koje su nas povredile teško ponovo uspostavljaju. I što je emocionalna investicija bila veća, to se i povreda teže doživljava i duže traje.

Međutim, pošto niko nije savršen, teško je u svakodnevnom životu izbeći manje ili veće uvrede. Svesno ili nesvesno bivamo povređeni ili mi povređujemo druge čak i kada smo bliski. Ovo najviše zbog toga što je čovek emocionalno biće i što na sve što nam se događa češće i pre reagujemo emocijama nego razumom. Da bi to izbegli važno je naučiti da koliko – toliko upravljamo svojim emocijama. U tom smislu korisno je znati da uvek, kada dođe do nekog nesporazuma, ne napadamo ličnost, njegove slabosti i emocije, nego problem koji je nastao. Tako će svima biti lepše i lakše jer ne zaboravimo, da kod povrede bliskih osoba pati i jedna i druga strana, i ona koja je povredila, i ona koja je povređena.

Desa Kujundžić

KADA JE NAJBOLNIJE

Ljudi različito reaguju na uvrede zavisno od njihove emotivne zrelosti a najviše od bliskosti sa osobom koja nas je povredila. Uvreda strane osobe prema kojoj smo ravnodušni nas obično ne uzbuđuje. Međutim, uvreda osobe koju volimo i do koje nam je stalo, ume snažno da zaboli. Nažalost, u životu se često dešava da povređujemo ili bivamo povređeni baš od tih koji su nam najbliži i koje najviše volimo.

Iz svakodnevnog života nam je poznato koliko roditelja može da zaboli uvreda deteta koje je odgojio, kome je pružio ljubav, pomogao mu da prebrodi razne životne teškoće u školi, ljubavi, odnosima sa drugima...

BUDUĆNOST JE U ZDRAVOJ SOJI

Soja

Poriklom je iz Kine. Dobro se odomaćila i kod nas pridstavlja značajnu kulturu za proizvodnju proteina i ulja. Dobija sve više na značaju jel obezbeđiva značajne količine proteina, koji se u novije vrime koriste ko zdrava rana u makrobiotskoj izrani. Priko 70% proteina koje čovičanstvo koristi u izrani biljnog je porikla a od tog polak se dobija od soje.

Soja je dobar pridusiv jel obezbeđiva priko 100 kg azota po ha priko kvržični bakterija i ostavlja zemljište s dobrom strukturom. Da bi se obezbidila zdrava soja triba obezbedit odgovarajuću zaštitu.

Zaštita od zemljišni štetočina

Ukoliko je brojnost zemljišni štetočina dva do tri po m² suzbijanje se mož obavljat nanošenjom Cruisera 45 ml na 100 kg simena neposridno prija sitve, a u cilju zaštite od pigavosti lišća i paleži sime se tretira sa Vitavax FF 250 ml na 100 kg simena. Ukoliko je brojnost žičara priko tri na m² suzbijanje se obavlja granuliranim insekticidom Force 0,5 - G zajedno sa sitvom priko specijalni depozitora oko 20 kg po ha. Force 1,5 - G je koncentrovaniji granulirani zemljišni insekticid koristi se pet do osam kg po ha. Nije sistemik ne ulazi u biljku al uspišno štiti korenov sistem soje od zemljišni štetočina.

Zaštita od korova

Zemljišni herbicid Acetomark koristi se dva do dva i po litara po ha. Sadrži u sebi protektant s čime je umanjeno dilovanje herbicida na kulturnu biljku. Suzbija od jednogodišnji travni korova muhare, proso korovsko i divlji sirak iz simena, a od jednogodišnji širokolisni korova ambroziju, štir, pepeljugu, tatulu, tarčužak, pomoćnicu, gorušicu i dr. Efikasno diluje ukoliko sedam do osam dana nakon primene padne priko 10 litara kiše na m². Izostanak padavina umanjiva efikasnost preparata. Pri velikim količinama padavina nuz ladnije vrime u toku nicanja soje herbicid mož dospit do korenovog sistema što dovodi do uvijanja listova soje brez ozbiljniji poslidica po prinos. Primenjiva se posli sitve a prija nicanja.

Dual Gold 960 - EC je još jedan dobar preparat, koji se koristi posli sitve a prija nicanja soje. Odlično je rišenje za jednogodišnje uskolisne korove i nike širokolisne, prija svega štir. Ima dugo dilovanje i odličnu selektivnost na gajeni usiv a koristi se 1,3 do 1,5 litara po ha.

Sencor je herbicid koji se koristi za suzbijanje širokolisni korova u usivu soje posli sitve prija nicanja u dozi od 0,5 kg po ha. Uspišno suzbija štir, pepeljugu, tatulu, pomoćnicu, dvornik i druge širokolisne korove. U usivu soje mož se koristit samo pod uslovom da na tretiranim površinama ostatci Atrazina nisu veći od 0,1 ppm.

Afalon je herbicid koji se koristi posli sitve prija nicanja soje u dozi dva do dva i po litara po ha i uspišno suzbija širokolisne korove štir, pepeljugu, tatulu, pomoćnicu i dr.

Herbicidi u fazi vegetacije soje

Do faze treće troliske kod soje triba obavit prskanje herbicidima koji diluju priko lista, dilomično i priko zemljišta.

Pulsar - 40 je preparat s širokim spektrom dilovanja kako na jednogodišnje travne korove, tako i na jednogodišnje širokolisne korove u soji. Dobro diluje na muharike i sirak iz simena u raznim fazama porasta a ima izuzetno depresivno dilovanje na rizomski sirak kojeg zaustavlja u porastu.

Pulsar je dobro rišenje za štir, pepeljugu, pomoćnicu, čičak, manju ambroziju a palamidu samo zaustavi u porastu.

Dobro suzbija tatulu na kojoj se mož primetit žutilo na vrvu biljke. Ona je praktično indikator da li je priminjena dovoljna koncentracija herbicida za suzbijanje korova.

Ukoliko nakon tretiranja soje Pulsarom padne kiša obezbeđeno je dilimično dilovanje i priko zemljišta. Ukoliko se u soji pojavi samonikli cincokrt i abutilon priporučiva se kombinacija jedne litara po ha Pulsar - 40 plus 8 gr po ha Simphony nuz dodatak 0,1 % okvašivača.

Bentamark je herbicid s izuzetno brzim dilovanjom, pa se efekti mogu vidit već dva dana nakon primene. Prilikom tretiranja neophodno je koristit diznu „dvojku" da bi se obezbedila što veća pokrovnost korova priparatom koji se raspršiva u sitne čestice korišćenjom navedene dizne. Nakon primene preparata ne bi tribalo doć do padavina nikoliko sati. Koristi se tri do četri litre po ha kad se soja nalazi u fazi jedan do tri troliska.

Suzbijanje travni korova i divljeg sirka

Divlji sirak je korov koji ozbiljno ugrožava razvoj kulturni biljaka zbog korišćenja vode i rane iz zemljišta a daleko je otporniji od kulturnog bilja na vrimenske nepogode, sušu i dr.

Focus Ultra je herbicid koji se koristi za suzbijanje jednogodišnji travni korova, muhara, proso korovsko, divlji sirak iz simena sa dozom od 0,75 do 1 litra po ha, kad su korovi u fazi tri do pet listova. Sa dozom od 1,5 do dvi litre po ha suzbija divlji sirak iz rizoma a, sa tri do četri litre po ha suzbija višegodišnje korove, pirevinu i zubaču. Kletox je herbicid koji se koristi u usivu soje za suzbijanje jednogodišnji travnih korova muhara i dr. u dozi od 0,8 litara po ha. Za suzbijanje divljeg sirka iz rizoma 1,6 litara po ha a za suzbijanje pirevine dvi litre po ha.

Targa - Super suzbija jednogodišnje uskolisne korove u soji muhare i dr. s dozom 0,8 litara po ha, kad su korovi u fazi tri do pet listova.

Za suzbijanje divljeg sirka iz rizoma potribno 1 do 1,5 litara po ha tretiranjom kad je korov visine oko 20 cm, a za suzbijanje pirevine i zubače potribno je dvi litre po ha. Istovrimeno s primenom herbicida u fazi do prva tri troliska preporučiva se kristalno đubrivo FitoFert Ultra 20:20:20 u količini četri do šest litara po ha. Takođe, prilikom primene fungicida prid cvatanje soje triba priminit FitoFert Bor Maks 20 u količini od jedne kg po ha. Bor na usive soje ima višestruki efekat jel utiče na porast korena, poboljšava fiksaciju azota, podstiče cvatanje, ko i oplodnju cvatova.

Prskanje triba obavit po mirnom vrimenu, u jutarnjim el popodnevnim satima pri temperaturi do 25° C brez prisustva jakog sunca da bi se izbigla pojava fitotoksičnosti.

Ukoliko je prisutna kovrdžavost lista kod soje triba računat na prisustvo grinja koje se javljaje obično na uvratinama parcela.

Za suzbijanje se priporučiva akaricid Sanmite.

Ukoliko u toku kombajniranja soje dođe do ozbiljniji padavina dolazi do pucanja mahuna i ozbiljnijeg rastura kod soje. Kako bi se isto spričilo priporučiva se u tehnološkoj zrilosti destikacija priparatom Reglone Forte 2,5 do 3,5 litara po ha.

Primenom navedene zaštite soje mož se proizvest zdrava soja primenljiva u izrani domaći životinja i ljudi.

Dr Andrija Peić Tukuljac

PLESNI KLUB „FIESTA PLUS" OKUPLJA OKO TRISTO ČLANOVA

Gracioznost iznad svega

Kad odete na kaku proslavu, svadbu, bal… pa čak i u diskoteku lipo je vidit da kogod zna plesat nuz ritam muzike, a još lipše se osićate ako ste to upravo Vi. Ples je sastavni dio opšte kulture, univerzalni način sporazumivanja. Lip i dobar za dicu zbog držanja, pravilnog opterećivanja kičme i kako niki kažu, najlipši dvoranski sport na svitu. To su samo niki od razloga što postoji plesni klub „Fiesta plus".

Positili smo njevu plesnu dvoranu i popričali s pridsidnikom kluba Dušanom Kirćanskim:

Plesni klub „Fiesta plus" nastavlja tradiciju Plesnog kluba „Fiesta" iz Novog Sada. Ona se bavi edukacijom o sportskom i rekreativnom plesu, kako dece predškolskog i školskog uzrasta, tako i odraslih. Klub je aktivan Subotici, Tavankutu, Bajši, Srbobranu, Bajši, Bašaidu, Banatskoj Topoli… a imamo u planu da otvorimo još nekoliko odeljenja. Broji oko 250 članova početnika, 30 članova odraslih i 11 parova takmičara u i Saveznoj ligi. A naravno, idemo i na međunarodna takmičenja. Konkretno, bili smo Austriji, Španiji, Rumuniji, Bugarskoj, Banja Luci… U Klubu imao jedan profesionalni par, Nenad Kirćanski i Jelena Stojković, koji su, na primer, prošle godine bili u Inzbruku na Svetskom prvenstvu i zauzeli 46. mesto, što je svakako lep uspeh, s obzirom da su oni sami sebi koreografi, šminkeri, stilisti… Takođe, obučavamo instruktore koji imaju stručne seminare za rad sa decom.

Osoba koja je takođe zaslužna da ples u Subotici u ovoj miri zaživi jeste i Nenad Kirćanski, zvani Kića koji je sportski direktor i glavni trener. Ovde svakako moramo istaknit i taj podatak da je Kića dvostruki državni prvak u latino-američkim plesovima. Pored nji svakako moramo spominit i trenere Milicu Zdravković, Canu, Dejana, Ramonu, Sanju, Biljanu, Melaniju, Kornela, Adrijanu, Dragana, koji moramo priznat, uspišno prinose svoje znanje.

„Fiesta plus" je član Plesnog Saveza Srbije, Plesnog Saveza Vojvodine i Plesnog Saveza Subotice. Zahvaljujući referencama i uspišnoj organizaciji nikoliko međunarodni turnira, Međunarodna federacija sportskog plesa – IDSF je Plesnom klubu „Fiesta plus" povirila organizaciju još jednog velikog internacionalnog turnira – IDSF International Subotica Open 2009.

Ovo je četvrti put kako smo organizovali turnir, a ove godine su oboreni svi rekordi. Učešće je uzelo 25 država sa 368 plesnih parova u prvom danu, a isto toliko i u drugom. Mnogo dobrog se sklopilo. Odazvali su se kvalitetni plesači, npr. 14. na svetu plesni par iz Finske, 26. iz Slovačke, zatim došlo je mnogo plesača iz Rusije, Mađarske, Rumunije… Naši takmičari su se najviše plasirali u polufinale. Vlada Republike Srbije – Ministarstvo omladine i sporta, doprineli su u značajnoj meri realizaciji naših projekata obezbedivši neophodna sredstva za njihovo finansiranje – kaže Kirćanski.

Prošle godine u decembru misecu uzeli su učešće na „Tim meču" (Grčka, Srbija, Bugarska, Kipar). Iz Srbije su pošla dva plesna para, jedan iz Beograda i, naravno, Kića i Jelena koji su bili treći u latino plesovima, a isti rezultat su postigli i u standarndim plesovima. Ekipno su zauzeli prvo misto.

Takođe, imadu i Državne prvake. Naime, u Novom Sadu u standardnim plesovima naš pionirski par Danijel Balint i Henrieta Bačo postali su državni prvaci u ovoj sezoni. Plesni par Norbert Drobina i Suzana Vojnić Purčar osvojili su titulu vice prvaka države u kategoriji mlađi omladinaca. Naročito se ističu David Palkovič i Jovana Joka koji su u kategoriji stariji omladinaca najuspišniji.

Šta triba da ima jedan plesač?

Prvenstveno volju za rad, sluh, osećaj za ritam i, naravno, rad, rad i samo rad. Svega 10 posto je talenat, a sve ostalo je rad.

Da li je ples skup sport?

Jeste. Cipele, haljina, koje se uglavnom svake sezone menjaju. A haljine su i te kako skupe. Glavni trener predloži šta bi najviše išlo uz karakter plesačica i plesača. Nama uglavnom šije Žaklina Marjanović iz Beograda, jer mislimo da ih u Srbji ona pravi najkvalitetnije. Muškarcima je to mnogo jednostavnije, a devojčice, odnosno devojke su ukras tog para i moraju pratiti trend.

Koji su zvanični sportski plesovi?

Zvaničnih ima 10. Standardni: engleski valcer, tango, bečki valcer, sloufoks, kvikstep i latinoamerički plesovi: samba, čačača, rumba, pasodoble i džajv.

Ako želite pogledat šta oni to rade, konektujte se na internet i ukucajte www.fiestaplus.rs, i ako poželite možte ji štogod i pitat putom e-mail-a pkfiesta.plus@gmail.com. Naravno, ako ipak želite sve to vidit uživo, onda ji positite lično u svečanoj sali na I spratu Železničke stanice. Dica niži razreda imadu probe u ponediljak, utorak, sridu i četvrtak od 18.30. Viši razredi u 19.30, a odrasli i sridnjoškulci ponediljkom, sridom i petkom od 20.30 časova, dok stariji mogu i rekreativno zaplesat na ritmove rumbe, sambe…

L. T. S.

U KRAGUJEVCU ODRŽAN ŠAMPIONAT SRBIJE U ŠAHU

Ivan Ivanišević šampion Srbije

U Kragujevcu, u hotelu „Šumarice", od 2. do 15. marta 2009. godine, odigran je Šampionat Srbije u šahu. Učestvovalo je četrnajst šahista. Šampion Srbije posto je velemajstor Ivan Ivanišević, koji je i po rejtingu bio glavni favorit. Ovo mu je druga uzastopna titula prvaka. Za razliku od lanjske, ova je osvojena na impresivan način sa osvojeni 11,5 poena iz trinajst partija, što znači da je dobio deset i svega tri remiziro! Ovaki rezultat teško će se ponovit. Šta kast o samom turniru? Bio je dobro organizovan, medijski dobro popraćen s obezbeđenim prinosom uživo svi partija, putom Interneta. Ljubiteljima šaha takmičari su se odužili velikom borbenošću, interesantnim partijama i često neočekivanim rezultatima. Među, onima od koji se više

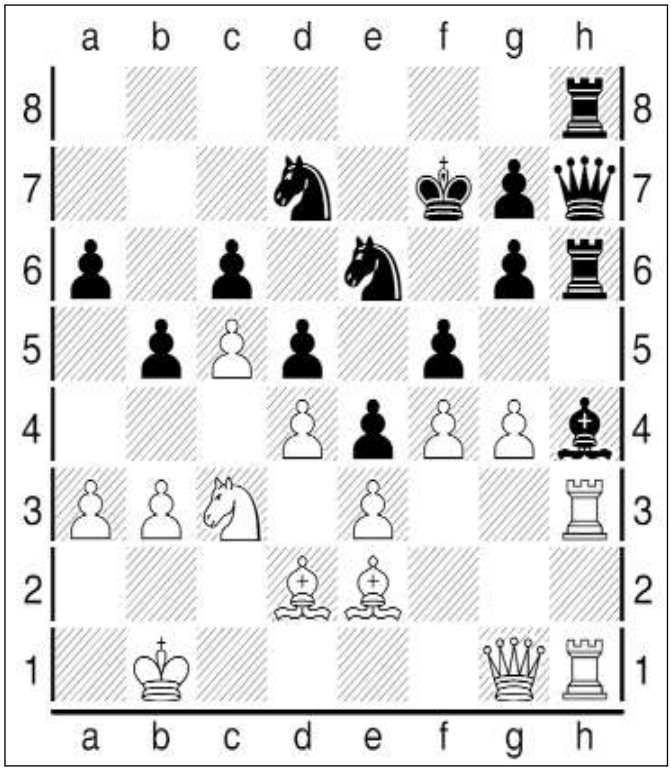
očekivalo bio sam i ja, al ulazak na turnir u poslidnji momenat i želja da se to opravda, očito nije bila u korelaciji s mojom trenutom spremnošću za ovaki izazov. Očekivalo se više i od višestrukog šampiona naše zemlje velemajstora Branka Damljanovića, al ostaje zapisano da je bio najborbeniji, jel je turnir završio samo s jednim remijom. Tabela je izgledala ovako:

I Ivan Ivanišević 11,5 poena, II - III Siniša Dražić i Miloš Perunović s 8,5 poena, IV - V Dejan Pikula i Bojan Vučković s osam poena, VI - VII Igor Miladinović i Boban Bogosavljević s sedam poena 8. Dejan Antić s 6,5 poena , IX Branko Damljanović s 5,5 poena, X - XII Dušan Rajković i Nikola Sedlak s 5 poena, XII - XIII Mihailo Zlatić i Ivan Šarenac s 4,5 poena, XIV Aleksandar Popović s 1,5 poen. Prva četvorica obezbedila su direktan plasman na naredni šampionat.

Na kraju ću vam po običaju izanalizirat jednu partiju šampiona. Rič je o susritu Ivana Ivaniševića i Bojana Vučkovića.

N. Sedlak

1.d4 c6 2.c4 d5 3.♘c3 ♘f6 4.e3 a6 Obadvojica aktera važe za odlične teoretičare, pa će i teoretski duel u popularnoj varijanti slovenske odbrane bit veoma zanimljiv. 5.♕c2 b5 6.b3 ♗g4 7.♘ge2 ♘bd7 8.h3 ♗h5 9.♘f4 ♗g6 10.♘xg6 hxg6 11.♗d2 e6 12.♗d3 ♖c8 13.c5 Ovo su sve uobičajeni potezi. Bili zavaća prostor, blokira damino krilo kako bi bezbedno napravio veliku rokadu, a kasnije će pokušat stvorit akciju na kraljevom krilu. 13...e5 14.0-0-0 ♗e7 15.♔b1 ♘f8?! Sumnjiv potez jel dopušta bilom da ostvari akciju na kraljovom krilu. [Pravilno je bilo 15...g5 što spričava f4 16.f3 ♕c7, s idejom da se odigra ♔f8 uz ♖e8 s neizvesnom pozicijom.] 16.f3 ♘6d7 17.f4! e4 Sad je crni bio primoran da popusti u centru i samim tim ostane brez kontraigre. Plan bilog je prost a to je da gurne g4 i stvori napad na kraljovom krilu. 18.♗e2 f5 19.g4 ♘e6?! Još jedna nepriciznost. [Jedina šansa bila je da se odigra naizgled neprirodan potez 19...♗h4, kako bi se spričilo napridovanje bilog h pešaka. Potez 20. g5 nije opasan jel potpuno zatvara poziciju, dok se crni lovac na h4, iako stoji nespretno, nikako ne mož ugrozit.] 20.h4! ♗xh4 21.♖h3 Sad se već vide problemi kod crnog. Crni je izvezan po h liniji i jasno je da mu je pozicija teška. 21...♔f7 22.♖dh1 ♖h6 23.♕d1 [U slučaju 23. g5 slidilo bi 23...♗xg5! 24.fxg5 ♕xg5 nakon čega bi crni imao tri pešaka za figuru i odlične šanse da se spasi.] 23...♕h8 24.♕g1 ♕h7 25.a3 ♖h8 Diagram Kad je izgledalo da se pozicija ne mož više pojačat, bili nalazi odličan manevar skakačom. 26.♘a2! ♕g8 27.♕g2 ♗f6 28.♘b4 ♖xh3 29.♖xh3 ♘b8 30.♕h1 ♖xh3 31.♕xh3 Sad je crni hg iznuđen da uzme na g4 i tako pokvari svoju, do sad, čvrstu pešačku strukturu. 31... fxg4 32.♗xg4 ♕e8 33.♗e1 ♗d8 34. f5 ♘g5 [Ne spasava ni 34...gxf5 35. ♗xf5 s slidećim ♗g3] 35.fxg6+ ♔g8 36.♕h5 a5 37.♗g3 axb4 38.♗xb8 ♕e7 39.♗f4 ♕f6 40.axb4 ♗e7 41. ♔a2 I crni se prido je nema odbrane od ♗g5 uz ♕h7,♕h8 1-0

HOROSKOP ZA MAJ

OVAN: Vaša potriba za isticanjom svojeg mišljenja i skrećanja pažnje na sebe biće jača od svega, pa i opreza, čerez čega ćete se često nalazit u situacijama u kojima će drugima smetat tako vaše ponašanje. Krenite u odlučno osvajanje osobe koja Vas privlači, a šta Vam je dosad izmicala. Povedite više računa o tom čime se ranite.

BIK: U vama tokom ovog miseca sazrivaju nike važne odluke vezane za poslovnu situaciju, al nećete imat dovoljno snage da ji sprovedete u dilo, pa nemojte bit priviše nagli u njevom sprovođenju. U ljubavnom životu pokažite više interesa za voljenu osobu. Nezadovoljstvo na poslu mož podstaknit zdravstvene probleme.

BLIZANCI: U svojim željama i planovima postaćete neumireni, pa se možte često suočavat s kritikama el nedostatkom poštovanja od strane saradnika i prijatelja. Maštovitost u ljubavnom životu doneće vam bolju situaciju i skladne odnose. Zdravstvena situacija zavisiće od vaši međuljudski odnosa.

RAK: U poslovnoj sridini istovrimeno ćete doživljavat i kritike i pofale, al nećete bit spremni priduzet potribne promine, što bi konstruktivno uticale na Vaš odnos prema poslu. Prijatni trenuci u porodici el srićni događaji vezani za bliske osobe ispunjavaće Vas zadovoljstvom, a u takoj situaciji ni zdravlja neće falit.

LAV: Odlučni da sve poslovne probleme privladate pozitivnim pristupom, podsticaćete dobre stvari u svojoj okolini, a nesebična pomoć saradnicima el prijateljima višestruko će Vam se vratit kad Vam to bude najpotribnije. Euforična zaljubljenost šta vas obuzme neće dugo potrajat, jel će voljena osoba ubrzo pokazat i svoju tamnu stranu. Zdravlje dobro.

DIVICA: U želji da utičete na osobe šta Vas okruživaju, priviše ćete se opterećivat tuđim brigama i imat potribu dilit savite čak i ako Vas niko ništa ne pita. To će Vam u ljubavnom životu stvorit stalne konflikte s partnerom, a mož ozbiljnije narušit i jedan dobar poslovni odnos. Nervoza što će bit stalno prisutna za Vas nije ništa novo.

VAGA: Emotivni zanos olakšavaće Vam svakodnevni život, a čerez želje da se osićate šta bolje i izgledate izvrsno prid voljenom osobom, pronalazićete dovoljno vrimena za stvari što pozitivno utiču na Vas. Čak i u poslovnom okruženju zračićete šarmom te s veseljem rišavat dosadne obaveze. S tako pozitivnom energijom mogućnost oboljenja je mala.

ŠKORPIJA: Radni ritam neće Vam ostavljat dovoljno vrimena ni energije za ljubavni i porodični život, a čerez opterećenosti rokovima i obavezama trpićete stalnu napetost i stres. Krajom miseca doznaćete za nike promine u poslovnoj sridini šta će vas dodatno obesrabrit, pa se mož kast da biste ovaj misec tribali naprosto prispavat.

STRILAC: U vašem emotivnom svitu događaće Vam se zbunjujuće i uznemirujuće stvari, a jaki osićaji minjaće Vaš pogled na okolnosti u kojima se nalazite, pa će se Vaše raspoloženje minjat od naglašenog optimizma do malodušnosti. Najbolje ćete se osićat na radnom mistu jel tamo tačno znate šta Vas očekiva. Nuz sve, zdravlje će bit odlično.

JARAC: Čerez potribe da uvodite red u svoju okolinu izazvaćete napetu i neugodnu atmosferu u porodici, al i med poslovnim saradnicima, a osnovni razlog je propuštana poslovna prilika. Emotivni partner će teško podnosit Vaše neraspoloženje, pa je najbolje otvoreno s njim podivanit o svemu šta Vas uznemirava. Sotim ćete otklonit i veliku nervozu.

VODOLIJA: Živićete ubrzano i intenzivno, a ipak će Vam se činit da ništa ne stižete, jel ćete bit psihički uznemireni i dekoncentrisani. Čerez tog tribaće Vam više samokontrole u izjavama i postupcima te pridržavanje dogovora i planova. U ljubavi morate savladat impulse šta će Vas navodit na neobične i nekonvencionalne postupke.

RIBE: Vaše samopouzdanje će porast čerez priznanja u radnoj sridini, a mož vas iznenadit i ponuda za bolje plaćeno radno misto el posebna materijalna pogodnost. Uživaćete u skladnoj i strastvenoj ljubavnoj vezi, ne opterećujući se budućnošću vašeg odnosa i brezpotrebnim analizama. Ko je zaljubljen taj je i zdrav.

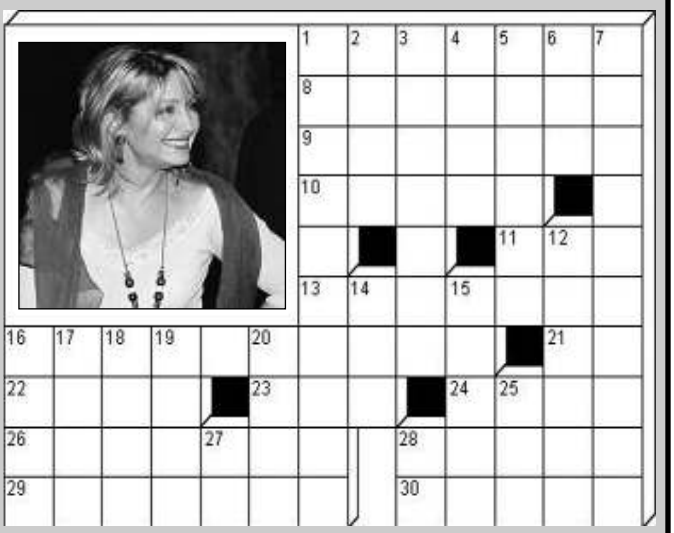
Dragan Tovarišić

UKRŠTENE RIČI

VODORAVNO: 1. Spremište za robu; 8. Starovinska država; 9. Gradić u Makedoniji; 10. Početak trke; 11. Pogodbeni veznik; 13. Vrsta tista; 16. Misto u Srbiji; 21. Auto-oznaka za Loznicu; 22. Tip vozila, Lada; 23. Uzvik: gle, eto; 24. Pokret otpora u Grčkoj; 26. Oporeni; 28. Skriveni predmet; 29. Naš muzičar, Momčilo; 30. Vrsta privoza;

USPRAVNO: **1. Naša glumica na sliki, Danica**; 2. Rad na njivi pod kuluk; 3. Stanovnica mista u Hercegovini; 4. Naš režiser, Zoran; 5. Sridište; 6. Istok-jugoistok (skr.); 7. Naklonjenosti; 12. Nagla malaksalost; 14. Ime bicikliste Pikusa; 15. Kadionica (lat.); 16. Skorojević; 17. Uzorak, tip (nar.); 18. Pokazna zaminica, taj; 19. Pripeka, žega; 20. Ime muzičara Rodžersa; 25. Obličje; 27. Hemijska oznaka za Srebro; 28. Kilotona (skr.).

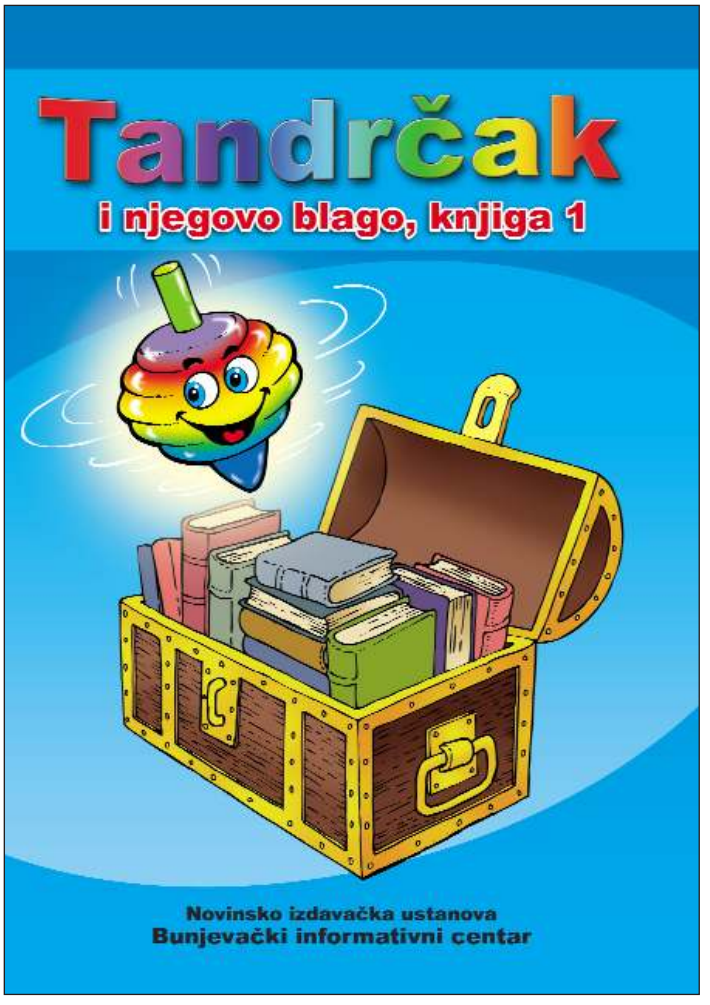
Dragan Tovarišić

RIŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: redovit, Atakama, debilan, oranje, c, širina, BČ, TSCG, ikonirano, i, o, malarija, ijar, amateri, slama, Nikolić, Janik.

Zbornik radova „Etnolingvistička i istorijska istraživanja o Bunjevcima možte naručit na telefon 523-505, po cini od 300 dinara, nuz poštanske troškove.

Knjigu „Tandrčak i njegovo blago" možte naručit na telefon 523-505, po cini od 500 dinara, nuz poštanske troškove, el na telefon 064/0596371 kod Marije Horvat.

HIŽ
"HIDROIZOLACIJA"
ŽIVANOVIĆ
www.hiz.co.yu
025/440-470
063/440-470
Sombor, Šeste Ličke 25
VRŠI IZOLACIJU VLAŽNIH KUĆA
MAŠINSKO REZANJE ZIDOVA

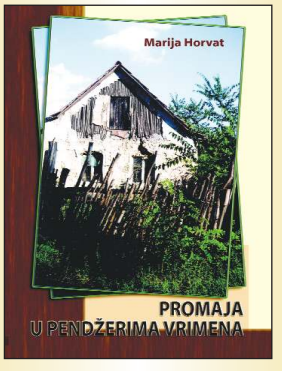

**Foto monografija Marije Horvat „Promaja u pendžerima vrimena"
mož se kupit kod
autora telefon: 024/550-230
064/0596371
i u Galeriji „Moj kutak"
Braće Radić
br 5 Subotica**

